AVALIKU KONSULTATSIOONI VERSIOON
Juhend ei ole lõplik. Ettepanekuid ja kommentaare ootame aadressil jekaterina.aader@aki.ee kuni 15.11.2026.

MAKSEHÄIRETE AVALDAMINE

Avalikul konsultatsioonil

AVALIKU KONSULTATSIOONI VERSIOON
Juhend ei ole lõplik. Ettepanekuid ja kommentaare ootame aadressil jekaterina.aader@aki.ee kuni 15.11.2026.

Sisukord

1. Juhendi eesmärk ja mõisted....3
1.1 Juhendi eesmärk....3
1.2 Mõistekasutus juhendis....3
2. Maksehäireandmete avaldamise üldised alused....4
2.1. Maksehäireandmete avaldamise õiguslik alus ja eesmärk....5
2.1.1. Andmete avaldamine krediidivõimelisuse hindamiseks või muul samasugusel eesmärgil....7
2.1.2. Maksehäireregistris andmete avaldamine õigustatud huvi alusel....8
2.2. Maksehäireregistrist andmete väljastamisel õigusliku aluse kontrollimine....9
2.3. Andmete õigsuse tagamine....11
2.3.1. Andmete õigsuse kontrollimine....12
2.3.2. Andmete avaldamise viis....13
2.4. Andmesubjekti teavitamine võlaandmete avaldamisest....15
3. Maksehäireandmete avaldamise aeg....18
3.1. Aegunud võlanõuded....21
3.2. Maksejõuetusmenetlusega seotud andmed....23
4. Andmesubjekti õigused ja andmetöötleja kohustused maksehäire avaldamise ajal....25
4.1. Õigus tutvuda andmetega....26
4.2. Õigus andmete parandamisele....27
4.3. Õigus andmete kustutamisele....27
4.4. Õigus isikuandmete töötlemise piiramisele....28
4.5. Õigus esitada vastuväiteid....29
4.5.1. Vastuväite esitamine....29
4.5.2. Vastuväite hindamine....30

1. Juhendi eesmärk ja mõisted

1.1 Juhendi eesmärk

Tehingukäibe usaldusväärsuse huvides lubab isikuandmete kaitse seadus (IKS) maksehäire- ehk võlaandmete avaldamist teistele isikutele ilma inimese enda nõusolekuta. Teiste isikute kaitset halbade tehingute tegemise eest loetakse kaalukamaks kui võlgniku eraelu kaitset. Siiski püüab seadus ära hoida ka võlgnike üleliigset kahjustamist. Käesolev juhend selgitab maksehäireandmete avaldamisega seotud õigusi ja kohustusi, mis tulenevad isikuandmete kaitse üldmäärusest (IKÜM) ja IKS-st.

Maksehäireandmeteks loetakse teavet selle kohta, kellel on kelle ees maksetähtaja ületanud võlg, kui suur see on (lisaks põhivõlgnevuse ka kõrvalnõuded), millal see tekkis ning mis liiki tehinguga on tegemist. Maksehäireandmeteks loetakse ka eraisikust võlglase nime ja sünniaega/isikukoodi, kui need andmed on maksehäire avaldaja poolt välja toodud.

IKS § 10 eesmärgiks on võimaldada inimeste finantsilise usaldusvääruse ehk krediidivõimelisuse hindamist – olemas on praktiline vajadus selleks, et hinnata lepingupoole usaldusväärsust kohustuste täitmisel.

Juhend on suunatud nii maksehäireandmete avaldajatele (võlausaldajad ja maksehäireregistri pidajad kui andmetöötlejad); inimestele, kelle andmeid avaldatakse (võlgnikele ehk andmesubjektidele) kui ka maksehäireandmete küsijatele-saajatele. Juhend ei puuduta juriidiliste isikute maksehäireandmete avaldamist. Juriidilistel isikutel ei ole eraelu ja seetõttu nende andmeid IKÜM ega IKS ei kaitse.

1.2 Mõistekasutus juhendis

Võlgnik (andmesubjekt) on füüsiline isik, kelle võlasuhte rikkumisega seotud andmeid töödeldakse.

Võlausaldaja (andmeandja) on isik, kellele võlgnik on võlgu ja kes esitab võlgnevusega seotud andmed maksehäireregistrile avaldamiseks. Andmeandjaks võib olla ka nõude omandanud isik, näiteks uus võlausaldaja või inkassoettevõtja.

Maksehäireregister kogub ja säilitab võlausaldajatelt saadud võlgnike võlaandmeid ning avaldab neid päringu tegijatele oma nimel ja omal vastutusel.

Andmesaaja (päringu tegija) on isik, kes soovib saada või saab maksehäireregistrist andmesubjekti maksehäireandmeid.

Vastutav töötleja on isik, kes määrab isikuandmete töötlemise eesmärgid ja vahendid. Olenevalt andmetöötlustoimingust võib vastutav töötleja olla näiteks võlausaldaja, maksehäireregister või andmesaaja.

Volitatud töötleja on isik, kes töötleb isikuandmeid vastutava töötleja nimel ja tema juhiste järgi. Volitatud töötleja võib pakkuda näiteks tehnilist platvormi, kuid ei määra iseseisvalt andmetöötluse eesmärke ja põhilisi vahendeid.

Maksehäireandmed (võlaandmed) on võlasuhte rikkumisega seotud isikuandmed. Need võivad hõlmata andmeid võlgniku, võlausaldaja, võlasuhte, võlgnevuse suuruse ja koosseisu, kohustuse rikkumise aja, nõude staatuse, tasumise, aegumise ning muude maksehäiret iseloomustavate asjaolude kohta.

Maksehäireandmete (võlaandmete) avaldamine tähendab juhendis võlaandmete edastamist või muul viisil kolmandale isikule kättesaadavaks tegemist, sealhulgas maksehäireregistri poolt andmete avaldamist päringu tegijale.

Andmete töötlemine hõlmab kõiki isikuandmetega tehtavaid toiminguid, sealhulgas andmete kogumist, registreerimist, säilitamist, muutmist, kasutamist, vaatamist, edastamist, avaldamist, piiramist ja kustutamist.

2. Maksehäireandmete avaldamise üldised alused

Maksehäireandmete töötlemisel võivad osaleda erinevad andmetöötlejad, sealhulgas võlausaldaja, maksehäireregister ja andmesaaja. Seetõttu tuleb eristada iga andmetöötleja rolli ning tema tehtavaid andmetöötlustoiminguid.

Võlausaldaja võib võlaandmete avaldamist korraldada kolmel viisil:

1) avaldades ise oma võlgnike maksehäireandmeid enda määratud tingimustel, näiteks enda hallatavas infosüsteemis. Sellisel juhul on võlausaldaja ise **vastutav töötleja** (variant 1);
2) kasutades andmete avaldamiseks **volitatud töötlejat**, kes tegutseb võlausaldaja kui vastutava töötleja ülesandel, tema juhiste alusel ja tema vastutusel ning pakub võlausaldajale eeskätt tehnilist platvormi (varinat 2);
3) edastades andmed maksehäireregistrile ehk teisele ettevõttele, kelle tegevusalaks on maksehäireteabe avaldamine ärilisel eesmärgil oma nimel ja vastutusel. Sellisel juhul on maksehäireregister iseseisev **vastutav töötleja** (variant 3). [1]

Olukorras, kus võlausaldaja ei avalda võlaandmeid ise ega kasuta selleks üksnes tehnilise lahenduse pakkujat (variandid 1 ja 2), vaid edastab andmed maksehäireregistrile, (variant 3) tuleb eristada maksehäireandmete töötlemise **eri etappe**:

[1] ***Vastutav töötleja*** määrab andmete töötlemise (sh avalikustamise) eesmärgid ja vahendid. ***Volitatud töötleja*** töötleb andmeid vastutava töötleja nimel. Vt IKÜM artikkel 4.

(I) võlausaldaja poolt võlaandmete edastamine maksehäireregistrile maksehäire avaldamise eesmärgil (etapp I);

(II) maksehäireregistri poolt võlaandmete säilitamine oma andmebaasis ja edastamine ehk avaldamine konkreetse päringu tegijale (etapp II);

(III) andmesaaja töötleb saadud andmeid edasi oma eesmärgil, näiteks krediidivõimelisuse hindamiseks, maksekäitumise hindamiseks lepingulises suhtes või muul õiguspärasel eesmärgil (etapp III).

Igas etapis tuleb eraldi hinnata töötlemise eesmärki, õiguslikku alust, vajalikkust ja mõju andmesubjekti õigustele.

Eestis on juhendi koostamise ajal tavapäraselt kasutusel eelkõige 3. variant. Sellise avaldamise viisi korral edastab võlausaldaja maksehäireandmed eraõiguslikule maksehäireregistrile, kes kogub, säilitab ning avaldab neid päringu tegijale oma nimel ja omal vastutusel.

2.1. Maksehäireandmete avaldamise õiguslik alus ja eesmärk

Isikuandmete töötlemise üheks põhimõtteks on seaduslikkus.[2] Isikuandmete töötlemine on seaduslik vaid siis, kui selleks esineb mõni IKÜM artiklis 6 lõikes 1 toodud õiguslik alus. IKÜM artikkel 6 lõige 1 sisaldab ammendava loetelu alustest, millele isikuandmete töötlemine saab tugineda.

Olenevalt sellest, millise andmetöötlejaga on tegemist (nt kas maksehäireregister, krediidiasutus jt), ja andmetöötluse eesmärgist võib maksehäireandmeid avaldada õigustatud huvi alusel (IKÜM art 6 lg 1 punkt f) või edastada kolmandatele isikutele avalikes huvides oleva krediidivõimelisuse hindamiseks või muul samasugusel eesmärgil (IKÜM art 6 lg 1 punkt e koosmõjus IKS §-ga 10).

IKS § 10 on Eesti seadusandja kehtestatud eriregulatsioon, millega on tunnustatud vajadust töödelda võlasuhte rikkumisega seotud isikuandmeid ehk maksehäireandmeid krediidivõimelisuse hindamiseks või muul samasugusel eesmärgil. Regulatsioon on seotud IKÜM art 6 lg 1 punktiga e, mis lubab isikuandmeid töödelda juhul, kui töötlemine on vajalik avalikes huvides oleva ülesande täitmiseks või avaliku võimu teostamiseks.

Regulatsiooni eesmärk on võimaldada hinnata inimese finantsilist usaldusväärsust ehk seda, kas ta on võimeline oma rahalisi kohustusi täitma. See on oluline eelkõige krediidiandjate ja finantssektori puhul, kellel on vastutustundliku laenamise põhimõttest tulenev kohustus hinnata tarbija krediidivõimelisust enne krediidilepingu sõlmimist või muutmist. Selles olukorras teenib maksehäireandmete kasutamine ka avalikku huvi, sest aitab vältida vastutustundetut laenamist, ülelaenamist ja sellega kaasnevaid negatiivseid tagajärgi nii inimesele endale kui ka krediidisüsteemile tervikuna. Finantssektori

[2] Isikuandmete töötlemise põhimõtted on toodud IKÜM artiklis 5.

ettevõtjatel on krediidivõimelisuse hindamisel selgelt avalik-õiguslik kohustus, see tähendab isikuandmete töötlemiseks on seaduslik alus ka valdkondlikes seadustes.[3]

Seega tuleb eristada ühelt poolt krediidiandjaid ja muid isikuid, kellel võib olla seadusest või lepingueelsest suhtest tulenev vajadus hinnata inimese krediidivõimelisust, ning teiselt poolt eraõiguslikku maksehäireregistrit, kelle tegevus seisneb maksehäireandmete kogumises, säilitamises ja päringu tegijatele avaldamises oma nimel ja vastutusel.

Eraõiguslikule maksehäireregistrile ei ole seadusega pandud kohustust ega ülesannet maksehäireandmeid avaldada. Maksehäireregistri tegevuses on esiplaanil äriline huvi pakkuda maksekäitumist puudutavat teavet ja teenida selle tegevuse kaudu tulu ning tema klientide või teiste andmesaajate huvi saada teavet inimese varasema maksekäitumise kohta. Seetõttu ei täida eraõiguslik maksehäireregister maksehäireandmete avaldamisel avalikes huvides olevat ülesannet IKÜM art 6 lg 1 punkti e tähenduses. Tema tegevuse õiguslikuks aluseks on üldjuhul IKÜM art 6 lg 1 punkt f ehk õigustatud huvi.

Nii avalikes huvides oleva ülesande täitmiseks kui õigustatud huvi alusel võlaandmete avaldamisel ja kolmandatele isikutele edastamisel peab maksehäire avaldaja kontrollima andmete õigsust ja edastamise õiguslikku alust[4] ning ta ei tohi andmeid avaldada ega edastada, kui see kahjustaks isiku õigusi ja vabadusi ülemäära.[5]

Maksehäireandmete töötlemise eesmärk ei saa olla võlgniku survestamine võla tasumiseks. Võlgnevuse esinemisel tuleb võlausaldajal võla tasumise saavutamiseks kasutada võlaõigusseaduse (VÕS) §-s 101 loetletud õiguskaitsevahendeid, millest üheks on kohustuse täitmise nõudmine. Maksehäireandmete avaldamine üksnes survemeetmena võla tasumise saavutamiseks ei ole lubatav.

Survestamisele võib viidata näiteks olukord, kus andmesubjektile rõhutatakse, et pärast võlgnevuse täielikku tasumist kustutatakse maksehäireandmed registrist kohe. Sellisel juhul tuleb hinnata, kas andmeid avaldati tegelikult krediidivõimelisuse hindamiseks või kasutati maksehäireregistrit võla sissenõudmise vahendina. Kui maksehäire kustutatakse kohe pärast tasumist, võib see viidata sellele, et avaldamise tegelik eesmärk ei olnud anda andmesaajatele teavet inimese varasema maksekäitumise kohta. Lisaks on kohtupraktikas leitud, et aegumise vastuväite esitanud võlgniku korral on võlgnevuse sissenõudmine ähvardusega avaldada võlgnevuse andmed maksehäireregistris heade kommete vastane.[6]

[3] Isikuandmete kaitse seaduse eelnõu 679 SE, Riigikogu XIII koosseis, lk-d 18–19.
[4] IKÜM art 5 lg 1 punktid a ja d ning lõige 2.
[5] Krediidivõimelisuse hindamise või samasugusel eesmärgil, s.o avalikes huvides oleva ülesande täitmiseks IKÜM art 6 lg 1 punkti e alusel maksehäirete avaldamisel vt lisaks ka IKS § 10 lõige 1 ja lg 2 punkt 3.
[6] TlnRnKo 2-22-3662, p 8.1.

2.1.1. Andmete avaldamine krediidivõimelisuse hindamiseks või muul samasugusel eesmärgil

Selles alapeatükis käsitletakse maksehäireandmete edastamist ja edastatud andmete töötlemist (avaldamist päringu tegijale) avalikes huvides oleva krediidivõimelisuse hindamiseks või muul samasugusel eesmärgil IKÜM art 6 lg 1 p e alusel koosmõjus IKS §-ga 10. See puudutab eelkõige krediidiandjaid ja teisi finantssektori ettevõtjaid, kellel on seadusest tulenev kohustus hinnata inimese võimet täita oma rahalisi kohustusi ning kes saavad selleks maksehäireandmeid näiteks maksehäireregistrist.

Eraõigusliku maksehäireregistri enda tegevus andmete kogumisel, säilitamisel ja päringu tegijale avaldamisel ei toimu IKS § 10 alusel. Maksehäireregister ei täida avalikku ülesannet ning tema andmetöötluse õiguslik alus on üldjuhul IKÜM art 6 lg 1 punktis f sätestatud õigustatud huvi.[7] Õigustatud huvi alusel maksehäireandmete avaldamist käsitletakse alapeatükis 2.1.2.

IKS § 10 lõige 1 sätestab, et võlasuhte rikkumisega seotud isikuandmete avaldamine (seaduse sõnastuses *edastamine*) kolmandale isikule ja edastatud andmete töötlemine kolmanda isiku poolt on lubatud **andmesubjekti krediidivõimelisuse hindamise või muul samasugusel eesmärgil.** Näiteks võib pank töödelda maksehäireandmeid laenutaotleja krediidivõimelisuse hindamiseks enne krediidilepingu sõlmimist või muutmist. Nimetatud eesmärgil andmete edastamine ja edasine töötlemine on lubatud üksnes juhul, kui täidetud on kõik järgmised tingimused:

1) maksehäireregister on veendunud andmete õigsuses;
2) maksehäireregister on kontrollinud, et andmete avaldamiseks kolmandatele isikutele ehk andmesaajatele on olemas õiguslik alus;
3) andmete avaldamine on registreeritud (säilitades teavet, kellele ja mida edastati).

Sõltumata eelnevast ei ole lubatud andmeid töödelda, kui:

1) tegemist on eriliiki isikuandmetega;
2) tegemist on andmetega süüteo toimepanemise või selle ohvriks langemise kohta enne avalikku kohtuistungit või õigusrikkumise asjas otsuse langetamist või asja menetluse lõpetamist;
3) see kahjustaks ülemäära andmesubjekti õigusi või vabadusi;
4) lepingu rikkumisest on möödunud vähem kui 30 päeva;
5) kohustuse rikkumise lõppemisest on möödunud rohkem kui viis aastat.

Andmetöötleja peab olema ka pärast andmete avaldamise lõpetamist valmis põhjendama, kuidas andmete avaldamine täitis isiku krediidivõimelisuse hindamise või muud

[7] RKHKo 30.01.2026, 3-23-1409, punktid 17-18 ja 25.1.

samasugust eesmärki. Krediidivõimelisuse all tuleb mõista võimet oma rahalisi kohustusi täita. Muu sarnane eesmärk võib olla lepingulistes suhetes maksekäitumise hindamine.

Näiteks ei või tööandjad üldjuhul kontrollida kõigi tööle kandideerijate maksehäireid. Selline kontroll võib tulla kõne alla üksnes ametikohtadel, kus töötajal on oluline rahaline vastutus või kus maksekäitumise hindamisel on otsene ja põhjendatud seos tööülesannetega. Ka sellisel juhul peab tööandjal olema isikuandmete töötlemiseks sobiv õiguslik alus ning töötlemine peab olema vajalik ja proportsionaalne. Igasugused uudishimust ja isiklikust huvist kantud päringud ei ole lubatud.

2.1.2. Maksehäireregistris andmete avaldamine õigustatud huvi alusel

Selles alapeatükis käsitletakse olukorda, kus võlausaldaja edastab võlaandmed eraõiguslikule maksehäireregistrile, kes kogub, säilitab ja avaldab neid päringu tegijatele oma nimel ja vastutusel. Sellisel juhul on maksehäireregister iseseisev vastutav töötleja, kes määrab ise andmetöötluse eesmärgid ja vahendid, sealhulgas andmete avaldamise tingimused ja tähtaja, ligipääsu korra ning päringute tegemise tingimused. Maksehäireregister vastutab seetõttu selle eest, et tema andmetöötlus oleks seaduslik, õiglane, läbipaistev, eesmärgipärane, vajalik ja proportsionaalne. Tema tegevuse õiguslikuks aluseks on üldjuhul IKÜM art 6 lg 1 punktis f sätestatud õigustatud huvi.[8]

Kohtupraktikas on peetud eraõiguslike maksehäireregistrite pidajate ärilist huvi ning nende partnerite, sealhulgas krediidiandjate ja -vahendajate huvi saada teavet isiku varasema maksekäitumise kohta IKÜM art 6 lg 1 punkti f tähenduses lubatavaks õigustatud huviks.[9]

Õigustatud huvi olemasolu ei tähenda siiski, et maksehäireandmete kogumine, säilitamine või avaldamine oleks alati lubatud. Maksehäireregister peab igal juhul hindama, kas töötlemine on konkreetse õigustatud huvi saavutamiseks vajalik ning kas andmesubjekti huvid, õigused ja vabadused ei kaalu seda huvi üles.

IKÜMi art 6 lg 1 punkti f kohaselt on isikuandmete töötlemine seaduslik üksnes siis, kui on täidetud kolm kumulatiivset tingimust:

1) vastutaval töötlejal või kolmandal isikul esineb isikuandmete töötlemiseks õigustatud huvi;

2) isikuandmete töötlemine peab olema selle õigustatud huvi elluviimiseks vajalik;

[8] Vt nt 1) TlnHK 3-23-1821, p 11; 2) TlnHK 3-22-820, p 13.
[9] 1) RKHKo 30.01.2026, 3-23-1409, p-d 17.4.-17.6.; 2) C-2622 ja C-64/22, *SCHUFA Holding*, p-d 82-83; 3) ärilise huvi osas vt C-252/21, *Meta Platforms* jt, p-d 115, 119, 122, 124; C-621/2, *Koninklijke Nederlandse Lawn Tennisbond*, p-d 47-48; C-131/12, *Google Spain SL and Google Inc.*, p 73.

3) andmesubjekti huvid, õigused ja vabadused ei kaalu vastutava töötleja või kolmanda isiku õigustatud huvi üles. [10]

Töötlemise vajalikkuse hindamisel tuleb kontrollida, kas sama eesmärki oleks võimalik saavutada mõne muu vahendiga, mis riivaks andmesubjekti õigusi vähem. Seejuures tuleb järgida ka IKÜM art 5 lg 1 punktis c sätestatud minimaalsuse ehk võimalikult väheste andmete töötlemise põhimõtet. Vajalikkuse üle otsustamisel võib arvestada ka maksehäireregistri üldist toimimismudelit. Andmesubjekti vastuväite korral tuleb lõplik hinnang anda siiski konkreetse juhtumi asjaolude põhjal.

Tavapärase maksehäireregistri toimimismudelis ei avaldata maksehäireandmeid piiramatult kõigile isikutele. Registris avaldatakse üldjuhul piiratud andmekoosseis, näiteks võlausaldaja nimi, võlanõude kuupäev, valdkond, võlgnevuse summa, maksehäire staatus ning vajaduse korral teave selle kohta, kas nõue on lahendatud või aegunud. Maksehäireandmetele juurdepääs eeldab üldjuhul kasutajalepingu või üksikpäringu tegemist ning andmesaaja peab kinnitama, et tal on andmetega tutvumiseks õiguspärane eesmärk ja õiguslik alus. Andmetega tutvumine on kontrollitav ja logitud. Andmetega tutvumine on kontrollitav ja logitud ning andmeid ei avaldata tähtajatult.[11]

Andmesubjekti põhjendatud vastuväite korral võib töötlemist jätkata üksnes siis, kui vastutav töötleja tõendab mõjuva ehk tungiva või ülekaaluka õiguspärase põhjuse olemasolu (IKÜM art 21 lg 1). Seega ei tulene ka õiguspärase õigustatud huvi olemasolust üksi, et see huvi oleks alati ja juba ette kaalukam kui andmesubjekti huvid, õigused ja vabadused, ega ka seda, et maksehäireandmete avaldamine oleks seetõttu igal juhul lubatav. Andmete avaldamise õiguspärasus sõltub igal üksikjuhul sellest, kas töötlemine on konkreetse õigustatud huvi saavutamiseks vajalik ning ega andmesubjekti huvid, õigused ja vabadused ei kaalu seda huvi üles.

Vastuväite kohta vt käesoleva juhendi ptk 4.5.[12]

2.2. Maksehäireregistrist andmete väljastamisel õigusliku aluse kontrollimine

Maksehäireandmeid ei või väljastada üksnes seetõttu, et päringu tegija soovib neid näha või on teenuse eest tasunud. Maksehäireregister peab enne võlaandmete väljastamist rakendama mõistlikke ja tõhusaid meetmeid, et veenduda, kas andmesaajal on andmete saamiseks ja kasutamiseks õiguspärane eesmärk ning sobiv õiguslik alus.[13] Näiteks võib

[10] 1) Vt lähemalt AKI Õigustatud huvi juhend. Kinnitatud 26.05.2020, muudetud 05.07.2022. 2) Vt lisaks C-394/23. *Mousse*, p-d 44-45; C-252/21, *Meta Platforms jt*, p-d 106, 108, 110, 112 ja 116; analoogia korras C-13/16, *Rīgas satiksme*, p 28; 2) RKHKo 30.01.2026, 3-23-1409 , p 20.2.
[11] RKHKo 30.01.2026, 3-23-1409, p-d 24.-25. ja 19.2.
[12] 1) RKHKo 30.01.2026, 3-23-1409, p-d 17.4.-17.6.; 2) C-2622 ja C-64/22, *SCHUFA Holding*, p-d 82-83; 3) ärilise huvi osas vt C-252/21, *Meta Platforms* jt, p-d 115, 119, 122, 124; C-621/2, *Koninklijke Nederlandse Lawn Tennisbond*, p-d 47-48; C-131/12, *Google Spain SL and Google Inc.*, p 73.
[13] RKHKo 30.01.2026, 3-23-1409, p 25.4.

pangal olla vajadus teha enne laenulepingu sõlmimist või muutmist laenutaotleja kohta päring maksehäireregistrisse.

Kui andmesaaja töötleb maksehäireandmeid **krediidivõimelisuse hindamiseks või muul samasugusel eesmärgil avalikes huvides oleva ülesande täitmiseks** (IKÜM art 6 lg 1 punkt e koosmõjus IKS §-ga 10), tuleks maksehäireregistril eeskätt tuvastada, et andmete saajal on reaalne kavatsus isikuga lepingulistesse suhetesse astuda või muuta olemasolevat lepingulist suhet. Selline olukord võib esineda näiteks siis, kui krediidiandja teeb enne laenulepingu sõlmimist või muutmist laenutaotleja kohta maksevõime kontrollimiseks päringu maksehäireregistrisse.

Enamasti tuleb maksehäireregistrist andmete pärimisel hinnata, kas päringu tegijal on andmete saamiseks ja kasutamiseks **õigustatud huvi** IKÜM art 6 lg 1 punkti f tähenduses. Õigustatud huvi peab olema tegelik ja konkreetne. Üldine uudishimu, isiklik huvi, maine kahjustamise eesmärk, võla tasumisele survestamine või andmete kontrollimine ilma sisulise seoseta olemasoleva või kavandatava õigussuhtega ei ole piisav põhjus maksehäireandmete saamiseks.

Andmete edastamise õiguslikus aluses veendumiseks võib maksehäireregister kasutada sobivaid vahendeid ja tõendeid, mis on juhtumi asjaolusid arvestades mõistlikult kättesaadavad. Maksehäireregister peab suutma tõendada, et ta on juba enne andmete väljastamist (või väljastamata jätmist) kehtestanud ja rakendanud tegelikud meetmed andmete väljastamise õigusliku aluse kontrollimiseks.

Kui maksehäireregister annab andmesaajale püsiva juurdepääsu maksehäireandmetele, võib andmete pärimise reeglid ning päringu eesmärgi ja õigusliku aluse kontrollimise korra sätestada nendevahelises teenuse kasutamise lepingus. Näiteks võib selline leping olla sõlmitud panga kui andmesaaja ja maksehäireregistri kui andmete edastaja vahel. Lepingus võib muu hulgas määrata, millistel eesmärkidel võib andmeid küsida, milliseid asjaolusid peab andmesaaja enne päringu tegemist hindama ning milliseid tõendeid peab ta vajaduse korral esitama.

Üksikpäringute korral peaks andmesaaja enne päringu tegemist selgitama päringu eesmärki ja õiguslikku alust piisava täpsusega. Piisav ei ole üksnes lakooniline kinnitus, et „mul on õigustatud huvi“ või „plaanin andmesubjektiga lepingu sõlmida“. Andmesaaja peaks lühidalt kirjeldama, milles tema õigustatud huvi seisneb, millist lepingut või tehingut ta soovib teha, millises ajaraamis see võib toimuda ning milliste andmete või dokumentidega on tal võimalik vajaduse korral oma huvi tõendada.

Maksehäireregister peab rakendama asjakohaseid tehnilisi ja korralduslikke meetmeid, et ennetada ja takistada õigusliku aluseta päringute tegemist. Maksehäireregistri ja andmesaaja vahelises lepingus või üksikpäringute korral kasutustingimustes tuleb määrata päringute tegemise tingimused, õigusliku aluseta päringu tegemise tagajärjed ning meetmed selliste päringute tuvastamiseks, lõpetamiseks ja kordumise vältimiseks.

Maksehäireregister peab regulaarselt kontrollima, kas maksehäireandmete pärimiseks esitatud õiguslik alus ja eesmärk vastavad tegelikule andmetöötlusele Selleks tuleb

rakendada meetmeid, mis võimaldavad tuvastada põhjendamatuid või lubatud eesmärgist kõrvale kalduvaid päringuid. Näiteks võib maksehäireregister teha pistelisi kontrolle ning küsida andmesaajatelt lisateavet ja tõendeid konkreetsete päringute eesmärgi, õigusliku aluse ja vajalikkuse kohta. Tõhusam kontroll on vajalik eelkõige korduvate, massiliste, ebatavaliste või muul viisil kõrgema riskiga päringute korral, samuti siis, kui andmesubjekt vaidlustab tema andmetega tehtud päringu õiguspärasuse või kui andmesaaja osas on varem tuvastatud põhjendamatuid päringuid.

Kui maksehäireregister tuvastab põhjendamatu päringu, tuleb rikkumine dokumenteerida ja võtta kasutusele sobivad meetmed edasiste rikkumiste vältimiseks. Kui tegemist on isikuandmetega seotud rikkumisega, mis võib tõenäoliselt kaasa tuua ohu andmesubjekti õigustele ja vabadustele, tuleb hinnata ka IKÜM artiklite 33 ja 34 alusel Andmekaitse Inspektsiooni ning andmesubjekti teavitamise kohustust.

Maksehäireregister ei saa õigusliku aluse kontrollimise kohustusest vabaneda üksnes sellega, et andmesaaja kinnitab oma õigustatud huvi olemasolu või võtab lepingus vastutuse päringu õiguspärasuse eest. Selline kinnitus võib olla üks kontrollikohustuse abinõu, kuid see ei asenda maksehäireregistri kui vastutava töötleja enda kontrollikohustust. Register peab enne andmete väljastamist suutma kontrollida ja hiljem tõendada, et päringu tegemiseks ja andmete saamiseks esines õiguspärane eesmärk, sobiv õiguslik alus ja tegelik vajadus. See ei tähenda siiski, et register peaks otsustama andmesaaja eest, kuidas saadud andmeid hilisemas otsustusprotsessis hinnata või millise kaaluga neid arvestada. Vastutava töötlejana peab maksehäireregister IKÜM art 5 lõike 2 kohaselt tõendama, et ta on järginud isikuandmete töötlemise põhimõtteid, sealhulgas seaduslikkuse, õigluse, läbipaistvuse, eesmärgipärasuse, minimaalsuse ja õigsuse põhimõtet.

2.3. Andmete õigsuse tagamine

Maksehäireandmete töötlemisel tuleb tagada, et avaldatavad andmed oleksid õiged ja vajaduse korral ajakohastatud ning esitatud selgelt ja arusaadavalt (IKÜM art 5 lg 1 punktid a ja d). Erinevalt eelmises alapeatükis käsitletud päringu tegemise õigustatuses veendumist käsitletakse selles alapeatükis võlaandmete enda õigsust ja nende esitamise viisi.

Võlausaldaja saab edastada maksehäireregistrile üksnes õigeid ja põhjendatud maksehäireandmeid. Seetõttu peab võlausaldaja tagama, et registrile edastatavad lähteandmed puudutavad õiget võlgnikku, õiget võlasuhet ja tegelikult sissenõutavaks muutunud võlgnevust. Samas ei piirdu vastutus andmete õigsuse eest üksnes võlausaldajaga. Kuna andmete edastamisel andmete saajatele tegutseb maksehäireregister iseseisva vastutava töötlejana, vastutab maksehäireandmete õigsuse

tagamise eest ka tema.[14] See tähendab, et nii andmesubjekti kui ka järelevalveasutuse ees peab maksehäireregister suutma põhjendada ja tõendada, et tema avaldatavad andmed on õiged ja ajakohased.[15]

Kui maksehäireandmeid töödeldakse krediidivõimelisuse hindamiseks või muul samasugusel eesmärgil IKS § 10 kohaldamisalas, näeb erisäte samuti ette, et vastutav või volitatud töötleja peab olema kontrollinud edastatavate andmete õigsust ja õiguslikku alust isikuandmete edastamiseks ning registreerinud andmeedastuse.

2.3.1. Andmete õigsuse kontrollimine

Kehtivast õigusest ei tulene maksehäireregistrile ühte kindlat kontrollistandardit. **Andmete õigsuse kontrollimise viisi ja hoolsusmeetmed valib maksehäireregister ise. Valitud abinõud ja sisemised protseduurid peavad siiski olema tõhusad ning võimaldama tagada, et registrisse kantavad ja sealt väljastatavad andmed oleksid õiged ja ajakohased.** Maksehäireregistril peab olema ka toimiv süsteem andmesubjektide kaebuste lahendamiseks ning ebaõigete andmete viivitamata parandamiseks või kustutamiseks.

Üheks oluliseks abinõuks võib olla võlausaldaja ja maksehäireregistri vahel sõlmitud leping, milles nähakse ette võlausaldaja kohustus esitada ainult õigeid, ajakohaseid ja õiguspäraselt edastatavaid andmeid ning anda maksehäireregistrile vajaduse korral andmete õigsuse ja nõude olemasolu kontrollimiseks vajalikku teavet. Siiski ei vabane maksehäireregister andmete õigsuse tagamise kohustusest üksnes sellega, et andmete õigsuse või edastamise õiguspärasuse eest vastutab lepingu järgi võlausaldaja. Selline leping on siiski ainult üks abinõu ega asenda maksehäireregistri enda vastutust.[16]

Samas ei tähenda andmete õigsuse kontrollimise kohustus, et maksehäireregister peaks iga maksehäire korral tegema ulatusliku õigusliku või faktilise kontrolli või kontrollima alati enne andmete avaldamist kõiki nõude alusdokumente. Kontrolli viis ja ulatus sõltuvad konkreetse andmetöötluse asjaoludest.

Andmete õigsuse kontrollimise ulatus suureneb, kui ilmneb kahtlus andmete õigsuses või kui andmesubjekt vaidlustab maksehäireandmete õigsust või nõude olemasolu. Sellisel juhul peab maksehäireregister suutma konkreetse maksehäire aluseks olevaid võlaandmeid sisuliselt kontrollida. Sellisel juhul peab maksehäireregister kontrollima asjaomase võlgnevuse alusdokumente. Vajaduse korral tuleb andmeandjalt küsida ka

[14] Kohtupraktikas on asutud seisukohale, et nii andmete edastaja kui ka registripidaja on vastutavad andmete töötlejad ja mõlemal lasub vastutus avaldatavate andmete õiguspärasuse eest. Vt RKHKo 12.12.2011, 3-3-1-70-11, p 14; RKTKo 13.03.2019, 2-17-1026, p 24; TlnRnKo 20.12.2019, 2-17-1026, p 35; TlnRnKo 20.12.2023, 3-23-1821, p 11; TlnRnKo 22.02.2024, 3-22-820, p-d 13-14.
[15] 1) RKTKo 13.03.2019, 2-17-1026, p 24; 2) TlnRnKo 22.02.2024, 3-22-820, p-d 13-14.
[16] TlnRnKo 22.02.2024, 3-22-820, p 14.

täiendavaid selgitusi. Üksnes andmeandja kinnitusest või selgitustest ei piisa, kui nende vastavust võlgnevuse alusdokumentidele ei ole kontrollitud.[17]

See tähendab eelkõige andmeandjalt (võlausaldajalt) täiendavate selgituste küsimist ning vajaduse korral ka konkreetse võlgnevuse alusdokumentide kontrollimist.

Võlgnevuse olemasolu kindlakstegemisel tuleb lähtuda võlaõigusseaduse (VÕS) §-s 82 toodud alustest. Maksehäireandmete õigsuse kontrollimisel on oluline silmas pidada, et ainuüksi arve väljastamine üldreeglina ei tõenda võlasuhte ega võlgnevuse olemasolu ning ka vastupidi – arve mittesaamine ei ole õigustuseks jätta kasutatud teenuse eest tasumata.[18] Näiteks kui väidetav võlgnevus on tekkinud teenuse osutamisest, on tõendiks teenuse osutamist tõendav leping; kui võlgnevus on tekkinud müügilepingust, siis asja üleandmisakt, garantiipaberid vms. Määrav tähtsus võib olla ka poolte lepingueelsete läbirääkimiste käigus peetud kirjavahetusel, millest selgub, millal ja milliseid kohustusi võlgnik täitma kohustus ning kas ta on neid rikkunud.

Praktikas on levinud juhud, kus väidetav võlgnevus on tekkinud tarbijaga sidevahendi abil sõlmitud lepingu rikkumisest. Sellisel juhul võib maksehäiret avaldada siis, kui võlausaldaja suudab tõendada püsival andmekandjal kinnitatud tarbija tahet olla seotud sidevahendi teel võetud kohustustega. **Kui aga sellised dokumendid puuduvad, ei ole ei andmeandjal ega maksehäireregistril võimalik tõendada andmete õigsust ja sellisel juhul ei või andmeid maksehäireregistrile edastada ja maksehäireregister ei või nimetatud andmeid töödelda.**

Maksehäireregister peab rakendama sobivaid ja tõhusaid kontrollimeetmeid, mille abil on võimalik mõistlikult veenduda avaldatavate andmete õigsuses ning vajaduse korral andmete õigsust kontrollida. Kontrollimeetmed peavad olema sellised, et maksehäireregister saab hiljem põhjendada, milliseid abinõusid ta andmete õigsuse tagamiseks rakendas ja miks oli nende abinõude kasutamine konkreetse andmetöötluse asjaolusid arvestades piisav.

2.3.2. Andmete avaldamise viis

Andmete õigsuse põhimõte ei tähenda üksnes seda, et registris avaldatavad andmed peavad olema faktiliselt õiged. Andmete õigsuse (IKÜM art 5 lg 1 punkt a) ja ka läbipaistvuse põhimõttega (IKÜM art 5 lg 1 punkt a) on vastuolus, kui maksehäireregistris kuvatakse võlgnevust viisil, mis jätab andmesaajale tegelikust võlast eksitava mulje. Seetõttu peab ka andmete avaldamise viis andma võlgnevusest õige, ajakohase, selge ja arusaadava ülevaate. Hinnata tuleb, kas valitud avaldamise viis on töötlemise eesmärki ja andmesubjekti õigusi arvestades põhjendatud, vajalik ja proportsionaalne.

Näiteks võib andmesaajal olla keeruline aru saada võlgnevuse tegelikust suurusest, kui võlg on esitatud laia vahemikuna. Seejuures kui avaldatud andmetest ei nähtu, milline osa

[17] RKTKo 13.03.2019, 2-17-1026, p 24; TlnRnKo 22.02.2024, 3-22-820, p-d 13-15.
[18] RKTKo 14.03.2008, 3-2-1-5-08, p 14.

summast on põhivõlg ja milline osa kõrvalnõuded, võib tegelik põhivõlg olla oluliselt väiksem, kui kuvatav vahemik laseb järeldada. Kõrvalnõuete lisandumise tõttu võib kogusumma liikuda kõrgemasse vahemikku, kuigi põhivõla suurus seda üksi ei õigustaks. Sellisel viisil avaldatud teave ei pruugi anda andmesubjekti maksekäitumise või rahalise usaldusväärsuse hindamiseks adekvaatset pilti.[19]

Praktikas on tekkinud küsimusi, kas maksehäireregister võib avaldada mitu eraldi maksehäirekannet olukorras, kus võlgnevused tulenevad ühest ja samast lepingust, näiteks kestvuslepingust.

VÕS üldosas on võlasuhe defineeritud kui õigussuhe, millest tuleneb võlgniku kohustus täita ja võlausaldaja õigus kohustuse täitmist nõuda. Võlasuhe võib tekkida muu hulgas lepingust[20]. Kohustuse täitmine võib toimuda ühekordselt või osiiti, see sõltub eelkõige täidetava kohustuse sisust ning poolte kokkuleppest. Osiiti täitmise kokkulepe on tavapärane eelkõige finantsteenuste lepingutes, näiteks laenu-, järelmaksu- või liisingulepingutes, kus kohustus täidetakse maksegraafiku alusel osamaksetena. Osamaksete kokkulepe ei loo iseenesest uusi eraldi lepinguid, vaid määrab ühe lepingulise võlasuhte täitmise tingimuse ja viisi.[21]

Seetõttu ei ole küsimus üksnes selles, kas ühe lepingu alusel võib tehniliselt olla üks või mitu maksehäirekannet. Hinnata tuleb ka seda, kas valitud avaldamise viis annab võlgnevusest õige ja eesmärgipärase ülevaate. Olenemata sellest, kas samast kestvuslepingust tulenevat võlgnevust kajastatakse ühe maksehäirena või mitme eraldi kandena, peab avaldamise viis olema selge ega tohi jätta põhjendamatut muljet, et inimesel on täitmata kohustused mitmest erinevast võlasuhtest, kui tegelikult on tegemist ühest ja samast kestvuslepingust tulenevate kohustustega.

Samas ei tähenda üks võlaõiguslik leping automaatselt seda, et selle alusel saab maksehäireregistris olla ainult üks maksehäirekanne. Samuti ei tähenda iga täitmata osamakse automaatselt eraldi maksehäirekannet. Igal konkreetsel juhul tuleb hinnata, kas eraldi kannete avaldamine on maksehäireregistri eesmärgi saavutamiseks vajalik, selge, proportsionaalne ja andmesubjekti suhtes õiglane.

Kui võlgnik jätab ühe lepingu alusel tasumata järjestikused osamaksed ning võlgnevus kestab katkematult, võib olla põhjendatud avaldada seda ühe jätkuva võlgnevusena. Sellisel juhul võib maksehäire summa ajas suureneda vastavalt sellele, millised samast lepingust tulenevad osamaksed muutuvad sissenõutavaks[22] ja jäävad tasumata. Sellises olukorras võib mitme eraldi maksehäirekande avaldamine osutuda ebaproportsionaalseks eelkõige juhul, kui eraldi kannete avaldamine suurendab näiliselt

[19] Näiteks kohtu seisukohal muudab andmesubjekti õiguste riivet intensiivsemaks muu hulgas asjaolu, et registris avaldati maksehäired mitte konkreetse võlgnevuse summana, vaid küllaltki suurte vahemikena, mis võib avaldamise negatiivset mõju võimendada. Vt TlnHK 20.12.2023, nr 3-23-1821, p 16.
[20] VÕS § 2 lg 1, § 3 p 1.
[21] 1) VÕS § 82; 2) Loe lisaks P. Varul, I. Kull, M. Käerdi, V. Kõve, K. Sein. Võlaõigusseadus I. Üldosa (§§ 1–207). Kommenteeritud väljaanne. Tallinn: Juura, 2016, § 82, komm 4.6.
[22] VÕS § 82 lg 7.

võlgnevuste arvu või jätab kolmandatele isikutele eksitava mulje, et inimesel on täitmata kohustused mitmest erinevast võlasuhtest.

Teistsugune võib olla olukord siis, kui sama lepingu alusel tekivad makserikkumised erinevatel ajavahemikel. Näiteks kui varasem võlgnevus on vahepeal lõppenud või tasutud, kuid hiljem tekib sama lepingu täitmisel uus sissenõutavaks muutunud võlgnevus, on tegemist eraldiseisva rikkumisega. Sellisel juhul võivad korduva kohustuse rikkumisest tulenevatel nõuetel olla erinevad tekkimise ja lõppemise ajad ning õiguslik tähendus.

Riigikohus on korduvate maksekohustuste aegumist käsitledes selgitanud, et kui kestvuslepingu tasu makstakse osamaksetena, tuleb enne lepingu ülesütlemist sissenõutavaks muutunud maksete korral lähtuda korduvate kohustuste regulatsioonist. Sellisel juhul võib iga sissenõutavaks muutunud osamakse olla aegumise seisukohalt eraldi hinnatav. Samas on Riigikohus rõhutanud, et lepingu ülesütlemisega sissenõutavaks muutunud nõuete puhul ei ole enam tegemist korduvate kohustustega ning nende aegumine algab nõude sissenõutavaks muutumisest ehk lepingu ülesütlemisest.[23]

Nimetatud võlaõiguslik eristus on oluline ka maksehäireandmete avaldamisel. Kui registris avaldatakse mitu kannet, peab olema arusaadav, kas need kajastavad enne lepingu ülesütlemist eri aegadel sissenõutavaks muutunud ja täitmata jäänud kohustusi, eri ajavahemikel tekkinud ja lõppenud rikkumisi või hoopis lepingu ülesütlemisega tervikuna sissenõutavaks muutunud nõuet.

Kui leping on üles öeldud ja kõik seni maksmata osamaksed muutusid seetõttu korraga sissenõutavaks, võib olla põhjendatud kajastada võlgnevust registris terviksummana. Samas ülesütlemisega sissenõutavaks muutunud võlgnevuse jagamine mitmeks eraldi maksehäirekandeks võib olla ülemäärane, kui see jätab kolmandatele isikutele mulje mitmest eraldiseisvast võlasuhtest või võimaldab andmeid avaldada kauem, kui on lubatud või vajalik.

Kui ühest ja samast lepingust tulenevaid võlgnevusi kajastatakse mitme eraldi kandena, peab selline avaldamise viis olema sisuliselt põhjendatud ja andmesaajale arusaadav. Avaldamise viis ei tohi jätta eksitavat muljet inimese võlgnevuste arvust ega nende tekkimise alustest.

2.4. Andmesubjekti teavitamine võlaandmete avaldamisest

Võlgniku teavitamist isikuandmete töötlemisest reguleerivad IKÜM artiklid 12-14. IKÜM artiklites 13 ja 14 on välja toodud, mida peab inimesele antav teave minimaalselt sisaldama. Võlaandmete avaldamisel tuleb eeskätt lähtuda siiski artiklist 14, kuna reeglina ei koguta võlaandmeid inimeselt endalt.

[23] RKTKo 3-2-1-95-08, p 11; RKTKo 3-2-1-153-10, p 12; RKTKo 3-2-1-118-15, p-d 11-13.

Meenutame, et võlaandmeid võib võlausaldaja avaldada ise, kasutada volitatud töötleja platvormi või edastada andmed maksehäireregistrit pidavale teisele ettevõttele.

Määravat tähtsust ei oma see, kas andmetöötlusest teavitab maksehäireregistri pidaja või võlaandmete maksehäireregistrisse edastaja, vaid **oluline on tagada, et andmesubjekti oleks tema isikuandmete töötlemisest teavitatud.** Teavitamise eesmärk ei ole anda võlgnikule tingimata täiendavat maksetähtaega, vaid tagada, et inimene oleks kavandatavast andmetöötlusest teadlik ja saaks vajaduse korral kasutada IKÜM-ist tulenevaid õigusi. Nende hulka kuuluvad muu hulgas õigus andmetega tutvuda, nõuda ebaõigete andmete parandamist, teatud juhtudel andmete kustutamist või töötlemise piiramist ning esitada vastuväide andmete töötlemisele (IKÜM artiklid 15-22). Kohtupraktikas on rõhutatud, et andmesubjekti õiguste kasutamine peab olema tegelik, mitte üksnes formaalne, ning vastutav töötleja peab aitama kaasa nende õiguste teostamisele.[24] Vt õigustest täpsemalt juhendi peatükist 4.

Seetõttu ei piisa pelgalt üldsõnalisest viitest andmekaitsetingimustele või muudele maksehäire avaldamise tüüptingimustele maksehäire avaldaja teavitamiskohustuse täitmiseks, enne maksehäire avaldamist tuleb vastav teave võlgnikule kättesaadavaks teha koos maksehäire avaldamise teavitusega. Vastasel juhul ei oleks andmetöötlus isikule ettenähtav ega läbipaistev (IKÜM art 12).

Teavituse piisavust tuleb hinnata sisuliselt. Andmesubjektile ei pea alati eraldi esitama konkreetset avaldamiskuupäeva või jooksvat võlapäevade arvu, kui tal on olemasoleva teabe põhjal võimalik mõista ja ette näha, millal maksehäire avaldamine võib toimuda. Näiteks võib teavitus olla piisav, kui sellest nähtub võlgnevuse summa, maksehäireregistri pidaja ning avaldamise tingimus, näiteks et andmed avaldatakse juhul, kui võlgnevuse aeg ületab kindla päevade arvu ja võlasumma ületab kindla piiri.[25]

IKÜM artikkel 14 lõigetes 1 ja 2 sätestatud teave tuleb andmesubjektile (antud juhul võlgnikule) edastada mõistliku aja jooksul, kuid hiljemalt ühe kuu jooksul peale isikuandmete saamist või kui isikuandmeid kavatsetakse avaldada teisele vastuvõtjale, siis hiljemalt andmete esimese avaldamise ajal (vt IKÜM artikkel 14 lõige 3).

Erisused, mis võimaldavad andmesubjekti aktiivsest teavitamisest mööda minna, tulenevad IKÜM artikkel 14 lõikest 5. Võlaandmete kontekstis võivad osutuda asjakohaseks järgmised punktid:

a) andmesubjektil on see teave juba olemas;

[24] TlnRnKo 30.04.2025, 3-23-2208, p 13.

[25] Näiteks pidas kohus piisavaks sellist teavitust, kust nähtus võlgnevuse suurus teavituse esitamise aja seisuga, maksehäireregistri pidaja ja maksehäire avaldamise plaanitav aeg, mis oli määratletud tingimusena: maksehäire avaldatakse juhul, kui võlgnevuse aeg ületab 45 päeva ja võlasumma koos intressi ja viivisega on vähemalt 30 eurot. Kohtu seisukohal peab sellisel juhul inimesel olema võimalik olemasolevate andmete põhjal mõista ja ette näha, millal maksehäire avaldamine võib toimuda. Vt TlnRnKo 30.04.2025, 3-23-2208, p 11.

b) selle teabe esitamine osutub võimatuks või eeldaks ebaproportsionaalseid jõupingutusi.

Punkti a) alusel saab maksehäireregistri pidaja ehk andmesubjekti teavitamata jätta näiteks siis, kui võlausaldaja ja andmete avaldaja isikud ei lange kokku ning võlausaldaja on võlgnikku juba nõuetekohaselt teavitanud, millise konkreetse võlgnevusega seoses andmeid töödeldakse, millisele maksehäireregistrile andmed edastatakse ning millistel tingimustel võib maksehäire avaldamine toimuda. Teavitusele tuleb lisada maksehäireregistri andmekaitsetingimused või selge viide, mille kaudu on need inimesele lihtsalt kättesaadavad. Vastasel juhul ei ole täidetud IKÜM artiklist 14 tulenevad nõuded teavituse sisule. **Võlausaldajapoolne teavitamine ja andmete avaldamine peavad ka sellisel juhul olema ajalises seoses.**

Algses laenulepingus võib küll viidata võimalusele, et võlgnevuse tekkimisel edastatakse andmed maksehäireregistrile avaldamiseks. Kui aga võlgnevus tekib ja andmed avaldatakse alles pikema aja möödudes, ei piisa üksnes lepingus varem antud üldisest teabest. Sellisel juhul ei saa inimest lugeda võlaandmete avaldamisest nõuetekohaselt teavitatuks, sest konkreetne andmetöötlus ei ole talle ettenähtav ega läbipaistev. Näiteks ei pruugi võlgnik üldse teada, et tal on võlgnevus (arve on edastatud vigasele aadressile, võlgnik on eksinud tasumisel arve summaga). Olukorras, kus võlgnik isegi ei tea, et ta on võlgu, on sellise võlgnevuse maksehäireregistris avaldamine lubamatu.

Igal juhul peab võlausaldaja enne maksehäireregistrile konkreetse võlgnevuse edastamist võlgnikku teavitama. Kui võlausaldaja võlgnikku ei teavita, peab seda tegema maksehäireregister IKÜM artiklis 14 sätestatud korras mõistliku aja jooksul pärast võlgnevuse andmete saamist, kuid hiljemalt ühe kuu jooksul või, kui andmed avaldatakse varem, enne nende esmakordset avaldamist päringu tegijale.

. Ka siis, kui võlg loovutatakse ja tekib uus võlausaldaja, peab uus võlausaldaja uue vastutava töötlejana, kellel on ka oma töötlemise eesmärk ja tingimused, võlgnikku teavitama uuest võlausaldajast ja oma andmekaitsetingimustest.

Punkt b) saaks teavitamata jätmise aluseks olla eelkõige olukorras, kus andmetöötlejal puuduvad konkreetse füüsilise isiku kontaktandmed. Seejuures inspektsiooni hinnangul ei peaks maksehäireregistrid koguma täiendavaid isikuandmeid üksnes selleks, et täita aktiivse teavitamise kohustust. See on mõistagi asjakohane üksnes juhul, kui võlaandmete avaldaja ei lange kokku võlausaldaja isikuga, kes vähemalt mingil hetkel võlgnikuga kontakti on omanud. **Kui aga andmete avaldajal on füüsilise isiku kontaktandmed olemas, tuleb inimest andmetöötlusest teavitada ning tegemist pole võimatu või ebaproportsionaalse jõupingutusega.** Maksehäireregister võib seada tingimuse, et võlausaldaja esitab koos maksehäireandmetega võlgniku kontaktid teavitamiseks või nõuda võlausaldajalt tõendit, et võlausaldaja on ise võlgnikku vahetult enne maksehäireregistrile edastamist sellest teavitanud (IKÜM art 14 lg 5 p a). Ka

Riigikohtu praktikas on kinnitatud, et kui võlausaldaja ei ole võlgnikku maksehäire avaldamisest teavitanud, peab seda tegema maksehäireregistri pidaja.[26]

Teavitamiskohustus ei puuduta üksnes maksehäireandmete esmast avaldamist. Kui maksehäireregister avaldatud andmeid hiljem parandab, täiendab või muudab viisil, mis võib mõjutada andmesubjekti õigusi , tuleb andmete muutmisest teavitada lisaks andmesubjektile ka andmesaajaid (IKÜM art 19). Eelkõige tuleb andmesubjekti teavitada siis, kui muutub maksehäire summa, staatus, aegumise või lõppemise kuupäev või muu oluline asjaolu.[27] Teavitamine ei ole vajalik, kui see osutub võimatuks või nõuab ebaproportsionaalseid jõupingutusi. Andmesubjekti taotlusel tuleb talle anda teavet nende vastuvõtjate kohta.

3. Maksehäireandmete avaldamise aeg

Kuna kohustuse rikkumine ei ole isikut püsivalt negatiivselt iseloomustav fakt, siis ei tohi sellekohaseid isikuandmeid töödelda (sh koguda, säilitada ja edastada) tähtajatult. Lühike viivitus võlakohustuste täitmisel võib tuleneda mõjuvatest põhjustest ning olukorras, kus rikkumine koheselt heastatakse, oleks isiku järgmise mitme aasta jooksul

[26] RKTKo 13.03.2019, 2-17-1026, p 30.
[27] Vt RKHKo 30.01.2026, nr 3-23-1409, p-d 2.2 ja 25.4.

ebausaldusväärse lepingupartnerina kajastamine ilmselt ebamõistlikult kahjustav.

Maksehäireandmete avaldamise aeg peab olema seotud avaldamise eesmärgiga ning olema konkreetse juhtumi asjaolusid arvestades vajalik ja proportsionaalne. Mida kauem maksehäireandmeid avaldatakse, seda intensiivsemalt riivab see andmesubjekti põhiõigusi, eelkõige eraelu puutumatust ja ka vaba eneseteostust, ning seda kaalukam peab olema andmete kolmandatele isikutele edastamise vajadus.[28] Võlaandmete töötlemine ei puuduta üksnes inimese majanduslikku olukorda, vaid võib oluliselt mõjutada ka tema eraelu ja võimalusi osaleda tavapärases majandus- ja ühiskonnaelus. Seetõttu ei ole välistatud, et **andmete avaldamine võib andmesubjekti õigusi ja vabadusi ülemäära kahjustada ka enne maksimaalse avaldamistähtaja saabumist.**

Eraõigusliku maksehäireregistri korral tuleb maksehäireandmete avaldamise kestust hinnata üldjuhul IKÜM art 6 lg 1 punkt f ehk õigustatud huvi alusel. See tähendab, et maksehäireregister peab hindama, kas tal või kolmandal isikul on andmete jätkuvaks avaldamiseks õigustatud huvi, kas avaldamine on selle huvi saavutamiseks endiselt vajalik ning kas andmesubjekti huvid, õigused ja vabadused ei kaalu seda huvi üles.[29]

Erinevalt töötlemisest IKÜM art 6 lg 1 punkti e alusel koostoimes IKS §-ga 10 ei näe IKÜM art 6 lg 1 p f õigustatud huvi alusel toimuvale andmetöötlusele ette sõnaselgeid tähtaegu, kui kaua võib maksehäireandmeid avaldada. IKS § 10 lg 2 punktides 4 ja 5 sätestatud ajalised piirangud väljendavad seadusandja hinnangut sellele, millal võib võlasuhte rikkumisega seotud andmete töötlemine andmesubjekti õigusi eelduslikult ülemäära kahjustada. Nii ei või võlasuhte rikkumisega seotud andmeid krediidivõimelisuse hindamise või muul samasugusel eesmärgil kolmandale isikule edastada enne 30 päeva möödumist kohustuse rikkumisest ega pärast seda, kui kohustuse rikkumise lõppemisest on möödunud rohkem kui 5 aastat.

Kuigi Euroopa Kohtu praktika järgi ei või liikmesriik õigustatud huvi alusel toimuva andmetöötluse korral määrata üldiselt ja lõplikult ette vastanduvate õiguste ja huvide kaalumise tulemust[30], saab andmete avaldamise kestust õigustatud huvi analüüsis siiski arvesse võtta. Riigikohus on samuti selgitanud, et tähtaeg võib olla oluline nii töötlemise vajalikkuse hindamisel kui ka andmetöötleja või kolmanda isiku huvide ja andmesubjekti õiguste kaalumisel.[31]

Seetõttu ei kohaldu IKS § 10 lg 2 p-des 4 ja 5 sätestatud tähtajad eraõigusliku maksehäireregistri õigustatud huvi alusel toimuvale andmetöötlusele automaatselt, kuid neid tuleb õigustatud huvi hindamisel arvestada oluliste orientiiridena. Nendest piiridest kõrvalekaldumine suurendab tõenäosust, et andmetöötleja või andmesaaja huvi ei kaalu üles andmesubjekti eraelu puutumatuse ja isikuandmete kaitse riivet. See võib olla nii juhul, kui võlaandmeid soovitakse avaldada juba väga lühikese aja möödumisel

[28] 1) RKHKo, 21.12.2011, nr 3-3-1-70-11, p-d 21-22; 2) RKHKo 30.01.2026, nr 3-23-1409, p 19.4.
[29] RKHKo 30.01.2026, nr 3-23-1409, p 19.2.
[30] Nt C-634/21 - *SCHUFA Holding (Scoring)*, p-d 69 ja 70.
[31] 1) RKHKo 30.01.2026, nr 3-23-1409, p 19.4.; 2) C-26/22 ja C-64/22 - *SCHUFA Holding*, p-d 92 ja 95.

võlgnevuse tekkimisest, kui ka juhul, kui andmeid soovitakse jätkuvalt avaldada pärast seda, kui kohustuse rikkumise lõppemisest on möödunud rohkem kui 5 aastat.

Sama loogikat toetab Euroopa Kohtu praktika võlakohustustest vabastamise kohta. Kohustustest vabastamise menetluse eesmärk on anda inimesele võimalus alustada majanduslikku elu uuesti. Selle eesmärgiga võib olla vastuolus olukord, kus eraõiguslik maksehäireregister jätkab võlaandmete avaldamist pärast seda, kui siseriiklikust õigusest tulenevalt vastavate andmete avaldamine avalikus registris on lõppenud.[32]

Ka õigustatud huvi alusel tegutseva eraõigusliku maksehäireregistri korral tuleb seega arvestada siseriiklikus õiguses ette nähtud avaldamistähtaegu ja andmesubjektide kaitsemeetmeid. Andmesubjekte tuleb kohelda võrdselt ning vältida olukorda, kus maksehäireandmete avaldamise kestus sõltub põhjendamatult üksnes sellest, kes andmeid avaldab.

Nii IKS § 10 kohaldamisalas kui ka IKÜM art 6 lg 1 punkti f alusel võlaandmete maksehäireregistris avaldamisel ja kolmandatele isikutele edastamisel tuleb hinnata andmesubjekti õiguste ja huvide kahjustamise määra. Igal konkreetsel juhul tuleb kaaluda, kas vajadus edastada andmeid kolmandatele isikutele kaalub üles andmesubjekti õiguste ja huvide riive.

Seetõttu tuleb maksehäireandmete avaldamise kestuse üle otsustamisel arvestada, et IKS § 10 lg 2 punktis 5 sätestatud viieaastane tähtaeg on oluline orientiir, mitte automaatne avaldamisaeg pärast kohustuse rikkumise lõppemist. Õigustatud huvi alusel toimuva andmetöötluse korral tuleb avaldamise lubatav kestus määrata iga juhtumi asjaolude põhjal. Viieaastasest tähtajast pikem avaldamine riivab andmesubjekti õigusi intensiivsemalt ning eeldab seetõttu eriti kaalukaid põhjuseid, mis õigustavad andmete jätkuvat avaldamist. Võlaandmete avaldamise kestuse määramisel tuleb arvestada muu hulgas rikkumise tõsidust, andmete jätkuvat tähtsust inimese maksekäitumise hindamisel ning avaldamisega kaasnevat riivet andmesubjekti õigustele.

Avaldamise aja hindamisel võivad asjakohasteks kriteeriumiteks olla tavaliselt maksehäire suurus, selle tekkimise aeg, isiku üldine maksekäitumine ehk tema ülejäänud maksehäirete arv, võlgniku suhtlus võlausaldajaga nõude sissenõudmise ajal (püüdlus teha osamakseid, jõuda kompromissile või vastupidi võlgnevuse tasumisest kõrvalehoidmine), aga ka võlausaldaja jõupingutused võla sissenõudmiseks. Täpsemalt käsitletakse avaldamise aja hindamise kriteeriume alapeatükis 4.5.2.

Seega tuleb iga maksehäire avaldamise aeg määrata konkreetse rikkumise ja andmesubjekti üldiselt kirjeldavate omaduste pinnalt, kusjuures andmetöötleja peab olema valmis andmete avaldamise pikkust põhjendama. Võlaandmete avaldamine maksimaalses määras viie aasta jooksul on lubatud vaid kõige tõsisemate võlakohustuste rikkumiste korral. Oluline on, et isegi kui maksehäireregister on välja töötanud nö

[32] C-26/22 ja C-64/22 - *SCHUFA Holding*, p-d 98 ja 113.

tüüpkriteeriumid avaldamise kestvuse määramiseks, siis **hiljemalt andmesubjekti vastuväite saamisel tuleb avaldamise aja põhjendatust uuesti hinnata**.

3.1. Aegunud võlanõuded

Aegumine ei lõpeta nõuet ega muuda varasemat kohustuse rikkumist olematuks. Aegunud nõude korral võib võlausaldaja nõude olemasolule jätkuvalt tugineda, kuid võlgnikul on õigus keelduda kohustuse täitmisest (tsiviilseadustiku üldosa seadus (TsÜS) § 142 lg 1 teine lause). Kui nõude aegumine on tuvastatud või maksehäireregister või võlausaldaja aegumist tunnistab, tuleb maksehäireandmete edasist avaldamist hinnata rangemalt kui sissenõutava või hiljuti tasutud nõude puhul.

Kuigi aegunud nõudega seotud maksehäireandmed võivad teatud ulatuses kajastada inimese varasemat maksekäitumist, ei näita see tema krediidivõimelisust samal viisil nagu sissenõutav nõue. Andmesubjektil on seadusest tulenev õigus aegunud kohustuse täitmisest keelduda ning seetõttu väheneb ka vastutustundliku laenamise põhimõtte tähendus. Mida kauem selliseid andmeid avaldatakse, seda intensiivsemalt riivab see andmesubjekti õigusi. Arvestades maksehäireandmete olemust ja nende avaldamisega kaasneva riive intensiivsust, on Riigikohus leidnud, et aegunud võlaandmete avaldamiseks ei ole üldjuhul tungivat või ülekaalukat õiguspärast põhjust. Aegunud nõudega seotud maksehäireandmete avaldamine ei ole absoluutse keeluna välistatud, kuid see saab olla lubatav üksnes erandlikel juhtudel.[33]

Erandlik põhjus võib esineda eelkõige siis, kui asjaolud annavad tugeva aluse arvata, et andmesubjekt võib ka tulevikus oma maksekohustusi rikkuda ning see võib oluliselt kahjustada võimalike võlausaldajate või teiste lepingupartnerite huve.[34] Sellist järeldust ei saa teha üksnes nõude aegumise, tasumata jätmise või maksehäire olemasolu põhjal. Maksehäireregister peab tuginema konkreetsetele asjaoludele, mis iseloomustavad nii võlasuhte rikkumist kui ka andmesubjekti hilisemat maksekäitumist.

Näiteks ei pidanud Riigikohus erandlikuks ka olukorda, kus vaidluse all olid kolm aegunud võlgnevust märkimisväärses kogusummas, võlad olid välja mõistetud jõustunud kohtulahenditega ning võlausaldajad ei olnud nõuete maksmapanekul passiivsed. Kohus võttis arvesse ka andmesubjekti jaoks ebasoodsaid asjaolusid, sealhulgas suurt koguvõlga ja varasemat kõrvalehoidumist kohustuste täitmisest, kuid leidis sellest hoolimata, et registripidaja ei olnud tõendanud erandlikke asjaolusid, mis õigustaksid aegunud maksehäireandmete avaldamise jätkamist.[35]

---

[33] RKHKo 3-23-1409, p-d 18 ja 25.8.
[34] Samas.
[35] Kohtuvaidlus puudutas maksehäireid, mille alusel olevad võlgnevused tekkisid 2010. aastal ja võla kogusuurus oli 11 567,02 eurot. Nt 2026. aasta III. kvartalis vastas selline võlgnevuse summa ostujõule 21 406 eurot. Vt www.stat.ee/et/ostujõu-kalkulaator. Vt RKHKo 3-23-1409, p-d 25.5.-25.9.

Seega ei piisa aegunud maksehäireandmete avaldamise õigustamiseks üldisest viitest inimese varasemale maksekäitumisele ega sellest, et võlad olid suured, neid oli mitu või need olid kohtulahendiga välja mõistetud. Aegunud maksehäireandmete jätkuv avaldamine on lubatav üksnes siis, kui maksehäireregister toob välja ja tõendab sellised kaalukad asjaolud, millest nähtub inimese negatiivse maksekäitumise tegelik ja oluline oht tulevikus.

Aegunud nõuete avaldamise suhtes rangemat lähenemist toetab ka kohtupraktika, milles on peetud aegunud nõude maksehäireregistrisse edastamisega ähvardamist heade kommetega vastuolus olevaks võlausaldaja käitumiseks. Selline seisukoht rõhutab, et maksehäireandmete avaldamise eesmärk ei saa olla aegunud nõude tasumisele survestamine. Kui võlgnikul on seadusest tulenev õigus aegunud nõude täitmisest keelduda, peab maksehäireandmete jätkuv avaldamine põhinema muul kaalukal ja õiguspärasel põhjusel, mitte soovil mõjutada võlgnikku nõuet tasuma.[36]

Kui aegunud nõudega seotud maksehäireandmeid siiski avaldatakse, peab andmetest selgelt nähtuma, et nõue on aegunud.

Nõude aegumise hindamisel tuleb arvestada, et erinevatele nõuetele võivad kohalduda erinevad aegumistähtajad. Tehingust tuleneva nõude üldine aegumistähtaeg on **kolm** aastat (TsÜS § 146 lg 1). Aegumistähtaeg algab üldjuhul nõude sissenõutavaks muutumisest (TsÜS § 147 lg 1). Korduvate kohustuste puhul tuleb arvestada erisustega, sest enne kestvuslepingu ülesütlemist sissenõutavaks muutunud osamaksete või perioodiliste maksete aegumist võib olla vaja hinnata iga makse puhul eraldi. Seaduses sätestatud juhtudel võib aegumistähtaeg olla ka pikem, näiteks **viis** või **kümme** aastat (TsÜS § 146 lg-d 2–5). Pikema aegumistähtaja kohaldumist ei saa siiski eeldada üksnes sellest, et kohustus on jäetud täitmata.

Näiteks on TsÜS § 146 lg 4 kohaselt nõude aegumistähtaeg 10 aastat, kui kohustusi rikuti tahtlikult. Kohustuse tahtliku rikkumisega TsÜS § 146 lg 4 tähenduses on tegemist juhul, kui lepingupool soovib õigusvastast tagajärge võlasuhte tekkimisel, täitmisel või lõpetamisel (vastavalt VÕS § 104 lõikele 5). Seega nõude 10-aastase aegumistähtaja kohaldumiseks tuleb tõendada, et lisaks lepingu rikkumisele esines andmesubjektil tahtlus tekitada võlausaldajale õigusvastaselt kahju.

Kohtupraktikas on korduvalt kinnitatud, et ainuüksi kohustuse täitmata jätmine **ei ole** aegumise instituudi eesmärke arvestades TsÜS § 146 lg 4 kohaldamiseks piisav.[37] Samuti ei piisa isiku tahtluse (õigusvastase tagajärje tekitamise soovi) eeldamiseks sellest, et võlgnik on olnud teadlik lepingust ja võlgnevusest ega sellestki, et võlgnikule on saadetud meeldetuletuskirju võlgnevuse tasumiseks. Vastupidine tõlgendamine tooks kaasa olukorra, kus TsÜS § 146 lõige 1 muutuks sisutühjaks[38].

---

[36] 1) TlnRnKo 26.07.2022, nr 2-22-3662, p 8.1.; 2) TlnRnKo 23.02.2024, 2-22-10884, p 9.-9.4.7.
[37] 1) RKTKo 16.09.2009, 3-2-1-79-09, p 11; 2) RKTKo 22.11.2018, 2-14-53081, p 21, 3) RKTKo 25.03.2020, 2-16-14644, p 20.
[38] Vt nt TlnRnKo 2-21-6219, 2-21-6219, p 29).

Seega ei sätesta TsÜS § 146 lg 4 tahtluse eeldust, mistõttu ei saa ka andmetöötleja ega Andmekaitse Inspektsioon eeldada kohustuste tahtlikku rikkumist võlgniku poolt. Kui maksehäireandmete avaldamisel kavatsetakse lähtuda 10-aastasest aegumistähtajast, peab andmetöötleja tuginema konkreetsetele faktidele, mis kinnitaksid võlasuhte tahtlikku rikkumist.

Lisaks rakendub TsÜS § 157 lg 1 kohaselt 10-aastane aegumistähtaeg jõustunud kohtulahendiga tunnustatud nõudele või muust täitedokumendist tulenevale nõudele. Ka sellisel juhul tuleb 10-aastase aegumistähtaja kohaldumist andmetöötlejal tõendada kas jõustunud kohtulahendi või muu täitedokumendi abil.[39]

Aegumise erinev kestus võib mõjutada ka maksehäireandmete avaldamise lubatud aega. Kui nõue aegub enne, kui möödub üldine maksimaalne avaldamistähtaeg pärast kohustuse rikkumise lõppemist, tuleb aegumist arvestada õigustatud huvi hindamisel. Sellisel juhul võib nõude aegumine kaasa tuua selle, et maksehäireandmete avaldamist ei ole enam põhjendatud jätkata kogu 5-aastase maksimaalse tähtaja jooksul.

Samas ei tohi aegunud nõude avaldamise erandlik põhjendatus kaasa tuua maksehäireandmete pikemat avaldamist. See tähendab, et kui tegu on pikema kui 3-aastase nõude aegumise juhtumiga, ei saa ainuüksi aegunud nõude avaldamise lubatavusest järeldada õigust avaldada maksehäireandmeid pikema, näiteks 10-aastase tähtaja jooksul. Ka pikema aegumistähtajaga nõuete puhul tuleb pärast nõude aegumist hinnata, kas aegunud maksehäireandmete avaldamiseks esineb erandlik ja kaalukalt põhjendatud õigustatud huvi.

3.2. Maksejõuetusmenetlusega seotud andmed

Kohustustest vabastamise menetluse eesmärk on anda füüsilisest isikust võlgnikule võimalus alustada majanduslikku elu uuesti. Kui kohus vabastab võlgniku pankrotimenetluses täitmata jäänud kohustustest, lõpevad pankrotivõlausaldajate nõuded tema vastu. See ei tähenda, et varasem kohustuse rikkumine muutuks olematuks, kuid võlgnik on vabastatud kohustuse täitmisest.[40] Seetõttu võib maksehäireregistris põhimõtteliselt kajastuda ka võlgnevus, mis viis maksejõuetusmenetluseni, kuid sellisel juhul peab avaldatavatest andmetest selgelt nähtuma, et nõue on lõppenud või võlgnik on kohustuse täitmisest vabastatud. Andmete avaldamise viis ei tohi jätta andmesaajale muljet, et tegemist on jätkuvalt sissenõutava võlgnevusega.

Maksehäireandmete avalikustamise kestus sõltub mitmest tegurist, sealhulgas võlasumma suurusest, isiku muudest võlgnevustest ning võlgniku ja võlausaldaja iseloomustavatest asjaoludest. Kui aga võlgnik on pankrotimenetluses vabastatud

[39] Kohtulahendiga tunnustatud nõuete aegumisest saab lugeda: https://kpkoda.ee/nouete-aegumine-kaitumisjuhis-volast-vabanemiseks/
[40] Füüsilise isiku maksejõuetuse seadus § 44 ja § 50.

täitmata jäänud võlakohustustest, siis muutub määravaks riiklikus (avalikus) registris andmete avaldamise aeg.

Euroopa Kohus on selgitanud, et täitmata jäänud võlakohustusest vabastamine on mõeldud selleks, inimesel oleks võimalus alustada majanduslikku elu uuesti. Selle eesmärgiga on aga vastuolus, kui maksehäireregistrid jätkavad selliste võlaandmete töötlemist ka pärast seda, kui avalik register on need juba kustutanud. Maksehäire jätkuv avaldamine mõjutab negatiivse tegurina isiku maksevõime hindamisel ja läheb seetõttu vastuollu kohustustest vabastamise menetluse lõppeesmärgiga.[41]

Eestis avaldatakse füüsilise isiku maksejõuetuse menetlusega seotud teave riiklikus andmekogus Ametlikud Teadaanded, mis täidab avaliku registri rolli. Kui sealne võlaandmete avaldamine on lõppenud, näiteks pärast võlgniku täitmata jäänud kohustustest vabastamise teate kustutamist, siis eraõiguslikus maksehäireregistris maksehäire jätkuv avaldamine ei ole enam põhjendatud ja andmete avaldamine tuleb lõpetada.

[41] C-26/22 ja C-64/22 - *SCHUFA Holding*, p-d 98 ja 113.

4. Andmesubjekti õigused ja andmetöötleja kohustused maksehäire avaldamise ajal

Maksehäireandmete avaldamise ajal on andmesubjektil kõik IKÜM-ist tulenevad õigused, sealhulgas õigus saada teavet oma isikuandmete töötlemise kohta, tutvuda oma andmetega, nõuda ebaõigete andmete parandamist, teatud juhtudel andmete kustutamist või töötlemise piiramist ning esitada vastuväide andmete töötlemisele.[42]

Andmesubjekti õiguste kasutamisele peab kaasa aitama vastutav töötleja[43], kes maksehäireandmeid kogub, säilitab või avaldab. Kuna maksehäireregister tegutseb andmete avaldamisel iseseisva vastutava töötlejana, peab ta suutma andmesubjekti taotlused ja vastuväited sisuliselt läbi vaadata. Maksehäireregister ei saa jätta andmesubjekti pöördumist lahendamata üksnes põhjusel, et andmed pärinevad võlausaldajalt.

Andmetöötleja peab inimese taotluse saamisel lähtuma selle sisust, mitte pealkirjast. Näiteks kui inimene nõuab andmete kustutamist, kuid taotluse sisust nähtub, et tegelikult esitab ta vastuväite andmete töötlemisele, ei saa andmetöötleja jätta vastuväidet sisuliselt hindamata üksnes põhjusel, et inimene ei ole oma pöördumist vastuväitena pealkirjastanud.

Kõigi selliste taotluste saamise puhul peab andmetöötleja kontrollima pöörduja isikusamasust ning vajadusel ka esindaja õigust (volitust) andmesubjekti nimel taotluse esitamiseks, sest nimetatud taotlusi saab esitada ainult enda subjektiivsete õiguste kaitseks. Kui andmetöötleja ei saa pöörduja isikusamasuses või volituses veenduda, tuleb taotluse täitmisest keelduda ja seda põhjendada, mitte aga jätta pöördujale vastamata.

Kõigile taotlustele peab andmetöötleja vastama hiljemalt ühe kuu jooksul taotluse saamisest arvates. Kui taotlus on keeruline või taotlusi on palju, võib vastutav töötleja tähtaega pikendada **kuni kahe kuu võrra**. Sellisel juhul tuleb andmesubjekti ühe kuu jooksul alates taotluse saamisest teavitada tähtaja pikendamisest ning selle põhjustest. [44]

Kui andmetöötleja keeldub andmesubjekti taotlust täielikult või osaliselt rahuldamast, peab ta samuti hiljemalt ühe kuu jooksul taotluse saamisest teavitama andmesubjekti keeldumise põhjustest.[45] Samuti tuleb andmesubjekti teavitada õigusest esitada kaebus Andmekaitse Inspektsioonile või pöörduda kohtusse.

[42] IKÜM artiklid 12-22.
[43] IKÜM art 12 lõige 2.
[44] IKÜM art 12 lõige 3.
[45] IKÜM art 12 lõige 4.

Maksehäireregistris avaldatud andmete töötlemist puudutav **taotlus või vastuväide tuleb esmalt esitada registri pidajale.**

Alles siis, kui taotlust ei rahuldata või sellele ei vastata, võib andmesubjekt pöörduda Andmekaitse Inspektsiooni või kohtu poole. Inspektsioonile kaebuse esitamise juhised on leitavad Andmekaitse Inspektsiooni kodulehel.

Andmekaitse Inspektsioonil on sunnimeetmeid võimalik rakendada vaid Eestis asuvate andmetöötlejate suhtes. Teistes Euroopa Liidu liikmesriikides asuvate andmetöötlejate suhtes viiakse menetlus üldjuhul läbi vastava liikmesriigi andmekaitseasutuse juhtimisel koostöös teiste asjaomaste andmekaitseasutustega. Väljaspool Euroopa Liitu asuvate andmetöötlejate rikkumiste korral on Andmekaitse Inspektsiooni võimalused piiratud, kuna puuduvad sunnimehhanismid.

4.1. Õigus tutvuda andmetega

KÜM art 15 kohaselt on andmesubjektil õigus saada vastutavalt töötlejalt kinnitust selle kohta, kas tema kohta töödeldakse isikuandmeid, ning sellisel juhul tutvuda töödeldavate andmete ja nende töötlemist puudutava teabega.

Maksehäireandmete avaldamise korral tähendab see, et inimesel on õigus saada teavet tema kohta avaldatud võlanõude, nende alusdokumentide, töötlemise eesmärkide, õigusliku aluse, andmete saajate ning andmete säilitamise või avaldamise kestuse kohta. Samuti on inimesel õigus saada koopia töödeldavatest isikuandmetest.

Õigus tutvuda andmetega peab võimaldama inimesel hinnata, kas tema andmeid töödeldakse õiguspäraselt ning kas tal on alust kasutada muid IKÜM-ist tulenevaid õigusi, näiteks nõuda andmete parandamist, kustutamist, töötlemise piiramist või esitada vastuväide andmete töötlemisele.

Kuna maksehäireregister on registris avaldatud andmete vastutav töötleja, ei saa ta piirduda üksnes viitega sellele, et andmed pärinevad võlausaldajalt. Andmesubjektil on õigus saada teavet selle kohta, millistele andmetele ja asjaoludele tuginedes maksehäire avaldati, millal andmed registrisse kanti, kellelt andmed saadi ning kui kaua neid kavatsetakse avaldada.

Kui inimene vaidlustab maksehäireandmete õigsuse või avaldamise õiguspärasuse, peab maksehäireregister suutma selgitada, milliste andmete ja tõendite alusel ta leidis, et maksehäire avaldamine on põhjendatud. Seejuures ei piisa üksnes selgitusest, et maksehäireregister küsis võlausaldajalt täiendavaid selgitusi ning võlausaldaja kinnitas andmete õigsust. Maksehäireregister peab suutma põhjendada ka seda, milliseid kontrollitoiminguid ta ise tegi ja miks pidas ta olemasolevaid andmeid või tõendeid maksehäire avaldamiseks piisavaks. Vajaduse korral tuleb andmesubjektile anda teavet ka

selle kohta, millised alusdokumendid või muud tõendid kinnitavad võla olemasolu ja avaldamise aluseks olnud asjaolusid.

Andmesubjekt võib nõuda ka teavet selle kohta, kellele tema maksehäireandmeid on avaldatud. Kui maksehäireregister ei ole võimeline konkreetseid vastuvõtjaid nimetama, tuleb vähemalt kirjeldada vastuvõtjate kategooriaid (IKÜM art 15 lg 1 punkt c).

Maksehäireregistri pidaja peab tagama, et andmesubjekti taotlusele vastatakse arusaadavas vormis ning sellise üksikasjalikkusega, mis võimaldab inimesel tegelikult aru saada tema kohta toimuvast andmetöötlusest. Üldsõnaline viide andmekaitsetingimustele või maksehäireregistri tavapärasele toimimismudelile ei ole piisav, kui inimene küsib teavet konkreetse maksehäire kohta.

4.2. Õigus andmete parandamisele

IKÜM art 16 kohaselt on andmesubjektil õigus nõuda teda puudutavate ebaõigete isikuandmete parandamist. Arvestades andmetöötluse eesmärke, on andmesubjektil õigus nõuda ka puudulike isikuandmete täiendamist. Maksehäireandmete töötlemisel krediidivõimelisuse hindamiseks või muul samasugusel eesmärgil kordab seda kohustust ka IKS § 10, mis näeb ette avaldatavate andmete õigsuse ja ajakohasuse tagamise.

Praktikas on lihtne parandada ebatäpsusi ilmselgetes andmetes nagu isiku nimi, kuid keerukam on parandada maksehäiret puudutavaid detaile nagu võlgnevuse suurus jms, kuivõrd need võivad olla vaieldavad ning lõplik tõde võib selguda alles kohtumenetluses.

See ei vabasta siiski andmetöötlejat kohustusest tagada avaldatavate andmete õigsus ja ajakohasus. Kui maksehäire avaldamise ajal andmed muutuvad (nt võlgnik on võlgnevust vähendanud), tuleb andmetöötlejal andmed ajakohastada ühe kuu jooksul alates andmete muutumisest.

Riigikohtu praktikas on tähelepanu juhitud olukorrale, kus maksehäireregistris avaldatud andmeid muudeti korduvalt Andmekaitse Inspektsiooni järelevalvemenetluse käigus. Sellises olukorras ei piisa pelgalt andmete parandamisest registris, vaid registripidajal peab olema võimalik selgitada, millised andmed olid erinevatel aegadel avaldatud, milles seisnes ebaõigsus ning milliste asjaolude või tõendite alusel andmeid muudeti. Andmete korduv muutmine võib viidata sellele, et avaldatud andmete õigsus ei olnud algselt piisavalt kontrollitud (vaata selle kohta täpsemalt juhendi ptk 2.3).

4.3. Õigus andmete kustutamisele

Kustutamist võib nõuda IKÜM art 17 lõikes 1 sätestatud juhtudel. Maksehäireandmete puhul võivad kustutamise alusena olla asjakohased eelkõige olukorrad, kus andmesubjekt on esitanud vastuväite ja töötlemiseks puuduvad ülekaalukad õiguspärased põhjused või

andmeid on töödeldud ebaseaduslikult. Sõltuvalt konkreetse juhtumi asjaoludest ei ole välistatud ka teiste IKÜM art 17 lg-s 1 sätestatud kustutamise aluste kohaldamine.

IKÜM art 17 lg 1 punkt c kohaldub juhul, kui inimene on esitanud IKÜM art 21 lg 1 kohase vastuväite ja töötlemise jätkamiseks puuduvad ülekaalukad õiguspärased põhjused. Seetõttu tuleb kustutamistaotlust, milles inimene vaidlustab maksehäireandmete jätkuva avaldamise oma konkreetse olukorra tõttu, käsitleda ühtlasi vastuväitena IKÜM art 21 tähenduses. Kui maksehäireregister ei suuda tõendada ülekaaluka õiguspärase põhjuse olemasolu, tuleb andmete töötlemine lõpetada ja andmed kustutada. Vastuväite kohta vt täpsemalt juhendi peatükki 4.5.

IKÜM art 17 lg 1 punkt d alusel võib kustutamist nõuda juhul, kui maksehäireandmeid on töödeldud ebaseaduslikult. Sellise olukorraga võib olla tegemist näiteks siis, kui andmete töötlemiseks puudub õiguslik alus, õigustatud huvi alusel tehtud kaalumine ei õigusta andmete avaldamist või asjakohasel juhul ei ole täidetud IKS §-s 10 sätestatud tingimused.

Ebaõigete andmete avaldamine võib samuti tähendada ebaseaduslikku töötlemist, kuid see ei too alati kaasa kogu maksehäirekande kustutamist. Kui võlgnevus on olemas, kuid avaldatud võlasumma, kuupäev, staatus või muu teave on ebaõige, tuleb üldjuhul andmed IKÜM art 16 alusel parandada. Kogu maksehäirekanne tuleb kustutada näiteks juhul, kui väidetavat võlgnevust ei ole olnud või maksehäireandmete avaldamist ei ole võimalik andmete parandamisega õiguspäraseks muuta.

Andmete kustutamise nõude lahendamisel tuleb arvestada ka IKÜM art 17 lõikes 3 sätestatud eranditega. Kustutamisõigus ei ole seega absoluutne. Kui maksehäireregister jätab kustutamistaotluse täielikult või osaliselt rahuldamata, peab ta selgitama, millisel õiguslikul alusel andmeid edasi töödeldakse ja miks ei ole kustutamise eeldused täidetud.

4.4. Õigus isikuandmete töötlemise piiramisele

IKÜM art 18 kohaselt on andmesubjektil õigus nõuda teatud juhtudel oma isikuandmete töötlemise piiramist, näiteks ajaks kuni andmetöötleja parandab ebaõiged isikuandmed või vaatab läbi vastuväidet. Töötlemise piiramine tähendab, et maksehäireandmeid võib jätkuvalt säilitada, kuid nende muu töötlemine, sealhulgas päringu tegijatele avaldamine, tuleb üldjuhul ajutiselt peatada. Muul viisil võib neid töödelda ainult andmesubjekti nõusolekul, õigusnõude koostamiseks, esitamiseks või kaitsmiseks, teise füüsilise või juriidilise isiku õiguste kaitseks või olulise avaliku huvi tõttu (IKÜM art 18 lg 2).

Töötlemise piiramise nõude saamisel tuleb andmetöötlejal seda maksehäireregistris selgelt väljendada ning rakendada vajalikke tehnilisi vahendeid (kõrvaldada andmed ajutiselt veebisaidilt, muuta andmed mittetöödeldavaks vms).[46] Seega peaks piiramise nõude esitanud andmesubjekti suhtes uute päringute tegemisel nähtuma, et tema

[46] IKÜM põhjenduspunkt 67.

võlgnevus on vaidlustatud ning ligipääs võlgnevuse täpsematele andmetele peab olema takistatud.

Töötlemise piiramine on ajutine kaitsemeede. Pärast andmete õigsuse, töötlemise seaduslikkuse või vastuväite põhjendatuse kontrollimist peab maksehäireregister otsustama, kas andmete avaldamist võib jätkata, andmeid tuleb parandada või tuleb nende töötlemine lõpetada ja andmed kustutada.

4.5. Õigus esitada vastuväiteid

IKÜM art 21 lõike 1 kohaselt on andmesubjektil õigus oma konkreetsest olukorrast lähtudes esitada igal ajal vastuväiteid teda puudutavate isikuandmete töötlemisele, mis toimub IKÜM art 6 lg 1 punkti e või f alusel. Vastuväiteõigus kohaldub seega nii avalikes huvides oleva ülesande täitmiseks krediidivõimelisuse hindamiseks ja muul samasugusel eesmärgil kui ka õigustatud huvi alusel toimuvale maksehäireandmete töötlemisele.

Vastuväite eesmärk on anda isikule võimalus põhjendada, miks võlaandmete töötlemine teda ülemääraselt kahjustab ka siis, kui maksehäire ise on avaldatud kõiki nõudeid järgides. Seepärast näeb IKÜM art 21 lõige 1 ette, et vastuväide peab olema esitatud andmesubjekti **konkreetsest olukorrast lähtudes** ning see peaks sisaldama just selle andmesubjektiga seotud elulisi asjaolusid ja põhjendusi. Vastuväite esitamine on põhjendatud seega olukorras, kus sama maksehäire kellegi teise suhtes avaldamine võiks olla õiguspärane, kuid konkreetsele andmesubjektile tooks see kaasa tema õiguste ja vabaduste ülemäärase kahjustamise.

Vastuväide ei ole iseseisev õiguslik alus isikuandmete töötlemiseks ega tähenda, et maksehäireandmete avaldamine muutuks vastuväite esitamise tõttu automaatselt õigusvastaseks. Vastuväite esitamisel tuleb uuesti hinnata, kas andmete töötlemist võib konkreetse andmesubjekti olukorda arvestades jätkata.[47]

4.5.1. Vastuväite esitamine

Andmesubjekt peab vastuväites kirjeldama oma konkreetset olukorda ja tooma välja asjaolud, mille tõttu kahjustab maksehäireandmete avaldamine tema hinnangul tema õigusi ja vabadusi ülemäära. Need asjaolud võivad olla seotud ühelt poolt võla tekkimise, suuruse ja tasumisega ning teiselt poolt tagajärgedega, mida andmete avaldamine inimesele kaasa toob.[48]

Kõigi asjaolude dokumentaalne tõendamine ei ole alati võimalik ega vajalik. Tavapäraste eluliste asjaolude puhul võib piisata nende selgest ja eluliselt usutavast kirjeldusest.

[47] RKHKo 30.01.2026, nr 3-23-1409, p 14.
[48] RKHKo 30.01.2026, nr 3-23-1409, p 15.1.

Üldsõnaline viide näiteks nooruse rumalusele, majanduskriisile või halvale majanduslikule olukorrale ei pruugi ilma täiendava selgituseta siiski olla vastuväite hindamiseks piisav. Samas ei ole üldjuhul vajalik, et mõni teenuseosutaja oleks juba keeldunud andmesubjektile maksehäire tõttu teenust osutamast. Piisata võib sellest, kui andmesubjekti kirjeldatud oht on eluliselt usutav.[49]

Andmesubjekt võib vastuväites tugineda näiteks võlgnevuse tekkimise ja kohustuse rikkumise asjaoludele, võla suurusele ja vanusele, võla tasumise asjaoludele, sealhulgas osalisele täitmisele või maksegraafiku kokkuleppele, hilisemale maksekäitumisele, näiteks uute võlgnevuste puudumisele, või sellele, millist mõju andmete avaldamine talle avaldab. Samuti võib andmesubjekt kirjeldada eraelulisi, perekondlikke või majanduslikke asjaolusid, millele maksehäireandmete avaldamine avaldab olulist negatiivset mõju.

Andmesubjekti kohustus kirjeldada oma konkreetset olukorda ei tähenda, et ta peab vastuväites kohe esitama ammendava õigusliku analüüsi, kõik võimalikud asjaolud ja neid kinnitavad tõendid. Kui vastuväitest ei nähtu piisavalt selgelt, millistele asjaoludele inimene tugineb, peab maksehäireregister küsima täpsustusi ning selgitama, milline teave võib olla vastuväite hindamiseks vajalik.[50]

Seetõttu peab andmesubjektile olema arusaadav, milliseid asjaolusid maksehäireregister vastuväite lahendamisel arvesse võtab.[51] Maksehäireregister peab avaldama vastuväidete hindamisel kasutatavate kriteeriumide põhisisu, näiteks selgitama, et hindamisel võidakse arvestada võlgnevuse tekkimise ja rikkumise asjaolusid, võla suurust ja vanust, võla tasumist, inimese hilisemat maksekäitumist ning avaldamise mõju tema elule.

Vastuväidet ei või jätta rahuldamata üksnes põhjusel, et andmesubjekt ei ole kohe välja toonud kõiki olulisi asjaolusid või esitanud kõiki tõendeid. Samas ei saa maksehäireregister hinnata selliseid isiklikke asjaolusid, millest andmesubjekt ei ole registrit teavitanud ja mida registril ei ole mõistlikult võimalik muul viisil teada saada.

Vastuväide tuleb esitada maksehäireregistrile, kes võlaandmeid säilitab ja kolmandatele isikutele avaldab. Maksehäireregister ei või jätta vastuväidet lahendamata ega suunata inimest üksnes võlausaldaja poole põhjusel, et registris avaldatavad andmed pärinevad võlausaldajalt.

4.5.2. Vastuväite hindamine

Maksehäireregister võib pärast vastuväite saamist jätkata isikuandmete töötlemist üksnes juhul, kui ta tõendab, et andmeid töödeldakse **mõjuval õiguspärasel põhjusel, mis**

[49] Samas.
[50] RKHKo 30.01.2026, nr 3-23-1409, p 15.1.
[51] IKÜM art 12 lõike 1 kohaselt peab andmesubjektile antav teave olema esitatud kokkuvõtlikult, selgelt, arusaadavalt ning lihtsasti kättesaadavas vormis, kasutades selget ja lihtsat keelt.

kaalub üles andmesubjekti huvid, õigused ja vabadused. IKÜM art 21, põhjenduspunkt 69 ja kohtupraktika näevad seega ette, et **pärast vastuväite esitamist** võib andmete töötlemist jätkata üksnes **tungival või ülekaalukal õiguspärasel põhjusel**.[52]

Andmesubjekt peab esitama oma olukorda iseloomustavad asjaolud, kuid maksehäireregistril lasub kohustus neid asjaolusid uurida ja hinnata ning tõendada, et andmete töötlemise jätkamise põhjused kaaluvad üles andmesubjekti huvid, õigused ja vabadused. Tõendamiskoormus lasub seega maksehäireregistril kui vastutavalt töötlejal.[53]

Vastuväite hindamine ei tähenda maksehäireandmete töötlemiseks uue õigusliku aluse leidmist. Hinnata tuleb, kas olemasoleval õiguslikul alusel toimuvat töötlemist võib vastuväite lahendamise ajal esinevaid asjaolusid arvestades jätkata. Asjaolu, et maksehäireandmete avaldamine võis alguses olla õiguspärane, ei tähenda automaatselt, et nende jätkuv avaldamine on endiselt vajalik ja proportsionaalne.[54]

Vastuväite hindamisel tuleb esmalt eristada, kas andmesubjekt vaidlustab nõude olemasolu või avaldatud andmete õigsuse või leiab, et õigete andmete jätkuv avaldamine kahjustab teda tema konkreetse olukorra tõttu ülemäära. Kui vastuväide puudutab nõude olemasolu, võlasummat või muid avaldatud andmeid, peab maksehäireregister neid asjaolusid sisuliselt kontrollima. Võlausaldaja kinnitusest ei pruugi piisata, kui andmesubjekt on esitanud konkreetse väite nõude puudumise või andmete ebaõigsuse kohta. Kui võlgnevus on olemas, kuid maksehäire summa, kuupäev, staatus või muu teave on ebaõige, tuleb üldjuhul parandada ebaõiged andmed, mitte kustutada kogu maksehäirekanne. Andmete õigsusest vt juhendi ptk 2.3. Õigete andmete puhul tuleb hinnata, kas nende jätkuvaks avaldamiseks esineb andmesubjekti konkreetset olukorda arvestades tungiv ja ülekaalukas põhjus.

Vastuväite lahendamise tulemus peab põhinema kõigi asjakohaste asjaolude koosmõjul. Maksehäireregister ei saa piirduda üldise viitega oma õigustatud huvi analüüsile, toimimismudelile, tüüpkriteeriumidele, andmekaitsetingimustele, andmete õigsusele või sellele, et maksimaalne avaldamistähtaeg ei ole möödunud.

Vastusest peab andmesubjektile arusaadavalt nähtuma:

a) milliseid tema vastuväites esitatud asjaolusid hinnati;

b) milliseid täiendavaid asjaolusid või tõendeid koguti;

---

[52] 1) RKHKo 30.01.2026, nr 3-23-1409, p 15.2.; C-26/22 ja C-64/22 - SCHUFA Holding, p-d 110-113; 3) C-200/23 - Agentsia po vpisvaniyata, p 120; 4) Artikli 29 alusel asutatud andmekaitse töörühm. Suunised automatiseeritud töötlusel põhinevate üksikotsuste tegemise ja profiilianalüüsi kohta määruse 2016/679 kohaldamisel. WP251rev.01. Vastu võetud 03.10.2017, muudetud 06.02.2018. Lk 21-23.
[53] RKHKo 30.01.2026, nr 3-23-1409, p-d 13-15.
[54] RKHKo 30.01.2026, nr 3-23-1409, p-d 13-14.

c) millised põhjused toetavad andmete avaldamise jätkamist;

d) miks kaaluvad need põhjused konkreetse juhtumi asjaoludel üles andmesubjekti huvid, õigused ja vabadused.

Üksikute asjaolude kaalu ei pea väljendama arvuliselt. Ükski asjaolu ei ole üldjuhul eraldiseisvalt määrav ning vastuväidet ei või lahendada üksnes automatiseeritud töötluse või ette kindlaks määratud punktisüsteemi alusel.[55] Selgitusest peab siiski olema võimalik mõista, kuidas maksehäireregister lõpptulemuseni jõudis. Sama asjaolu tähendus võib eri juhtudel sõltuda võla vanusest, suurusest, tasumisest, teiste maksehäirete olemasolust, avaldamise kestusest ja inimese elulistest asjaoludest.

Kui maksehäireregister tõendab ülekaaluka õiguspärase põhjuse olemasolu, võib ta andmete töötlemist jätkata. Kui sellist põhjust ei ole või selle olemasolu ei ole piisavalt tõendatud, tuleb andmete töötlemine lõpetada. Sellisel juhul on andmesubjektil IKÜM art 17 lg 1 punkti c alusel õigus nõuda andmete kustutamist.

Kui vastuväidet ei rahuldata, peab maksehäireregister põhjendama keeldumist ning teavitama andmesubjekti õigusest esitada kaebus Andmekaitse Inspektsioonile või pöörduda kohtusse.

- Võlga iseloomustavad asjaolud

- Ülemäärase kahjustamise hindamisel on oluline võlgnevuste arv.

  Vastuväite hindamisel tuleb arvestada võlgnevuste arvu, kuid üksik maksehäire ei tähenda automaatselt, et andmete avaldamine kahjustab andmesubjekti ülemäära. Üksik võlgnevus võib siiski koos võla väikese suuruse, vanuse, tasumise ja hilisemate maksehäirete puudumisega viidata sellele, et tegemist ei ole inimese püsivat maksekäitumist iseloomustava rikkumisega. Samuti ei ole võlgnevuste arv üksinda määrav: mitu eri võlausaldajale tekkinud väikest ja ammu lõppenud võlgnevust võivad konkreetse juhtumi asjaoludel kahjustada inimest ülemäära.[56]

- Samuti viitab võlgnevuse mitme aasta tagune tekkimise aeg ja uute võlgnevuste puudumine, et inimene on ilmselt oma maksekäitumist muutnud.

  Aegunud nõudega seotud maksehäireandmete avaldamist tuleb hinnata rangemalt. Riigikohtu praktika järgi ei ole aegunud maksehäireandmete avaldamiseks üldjuhul tungivat või ülekaalukat õiguspärast põhjust. Vt selle kohta juhendi ptk 4.1.

- Lisaks tuleb kaalumisel arvesse võtta võlgnevuse suurust.

[55] RKHKo 30.01.2026, nr 3-23-1409, p-d 20-20.4.
[56] 1) TlnRnKo 24.04.2025, nr 3-23-1168, p 26; 2) TlnRnKo 24.04.2025, 3-23-1839, p 26.

> Ilmselgelt ei ole võrreldavad olukorrad, kus võlgnikul on tasumata jäänud paari kuu arve mõne kommunaalteenuse eest ja tuhandetesse eurodesse ulatuva tarbimis- või muu laenu maksmata jätmine.

Väike, vana ja üksik võlg koos uute maksehäirete puudumisega võib viidata sellele, et avaldatavad andmed ei iseloomusta enam adekvaatselt inimese praegust maksekäitumist. Seevastu mitu hiljutist eri võlasuhetest tulenevat maksehäiret võivad toetada järeldust, et avaldatavad andmed on inimese maksekäitumise hindamisel endiselt asjakohased.

Maksehäireregister peab hindama enda andmetöötluse vajalikkust ja proportsionaalsust. Tema ülesanne ei ole otsustada andmesaaja eest, millise tähenduse või kaalu peab andmesaaja konkreetsele võlale krediidivõimelisuse hindamisel andma.

- Võlgnikku iseloomustavad asjaolud

Võlgnikku iseloomustavateks asjaoludeks on mh võla tasumise aeg ning võlgniku käitumine.

Kui inimene tasus võla kohe pärast seda, kui sai maksehäire avaldamisest või võlgnevusest teada, tuleb seda asjaolu hinnata koos põhjustega, miks ta võlgnevusest varem teadlik ei olnud. Võla tasumist pärast maksehäire avaldamist ei saa üksnes tasumise aja tõttu käsitada andmesubjekti kahjuks rääkiva asjaoluna.

Võlgniku käitumise hindamisel võib arvestada seda, kas ta tegi võlausaldajaga koostööd, vastas talle teadaolevatele pöördumistele, püüdis võlgnevust tasuda, tegi osamakseid või pakkus välja võimalusi kompromissile jõudmiseks.

Siiski pelgalt asjaolu, et inimene on võla ära tasunud, ei tähenda, et maksehäire avalikustamine tuleb kohe lõpetada. Ülemäärast kahjustamist tuleb hinnata inimese endaga seotud eluliste asjaolude kogumis.

Samuti ei saa andmesubjekti kahjuks automaatselt arvestada seda, et võlg tasuti kohtulahendi alusel, täitemenetluses või inkassoettevõtja vahendusel. Need asjaolud kirjeldavad võla tasumise viisi, kuid ei tõenda iseenesest inimese tulevast negatiivset maksekäitumist.

- Võlausaldaja tegevus

Vastuväite hindamisel võib koos muude asjaoludega arvestada võlausaldaja tegevust konkreetse nõude maksmapanekul, sealhulgas seda, kas võlausaldaja teavitas inimest enne maksehäire avaldamist ning kas ta kasutas nõude maksmapanekuks muid

õiguskaitsevahendeid. Kui nõude suhtes on toimunud kohtu- või täitemenetlus, võib tähtsust omada ka selle menetluse tulemus.[57]

Võlausaldaja tegevust tuleb hinnata koos muude juhtumi asjaoludega. Võlausaldaja kohtusse või kohtutäituri poole pöördumine ei tõenda iseenesest, et maksehäireandmete jätkuv avaldamine on vajalik ja proportsionaalne. Samuti ei õigusta kohtusse pöördumata jätmine maksehäireandmete kasutamist võlgniku survestamiseks. Maksehäireandmete avaldamine ei või olla võla tasumise sunnimehhanism. Hindamisel võib näiteks tähtsust omada see, et võlausaldaja esitas maksekäsu kiirmenetluse avalduse, kuid loobus pärast võlgniku vastuväidet nõude edasisest kohtulikust maksmapanekust.

Maksehäireregister võib vastuväite lahendamisel küsida võlausaldajalt nõude ja selle sissenõudmise kohta täiendavaid selgitusi või tõendeid.[58] Võlausaldaja seisukoht ei ole maksehäireregistrile siduv. Maksehäireregister peab iseseisva vastutava töötlejana ise otsustama avaldamise jätkamise üle ning hindama, milline tähendus on võlausaldaja tegevusel andmete jätkuva avaldamise vajalikkuse ja proportsionaalsuse hindamisel.

Vastuväite hindamisel võib tähtsust omada ka asjaolu, et võlgnik ei saanud võlausaldajast tuleneval põhjusel võlgnevust või kavandatavat maksehäire avaldamist puudutavaid teateid kätte. Seda asjaolu võib arvestada eelkõige võlgniku teadlikkuse ja kohustuse täitmata jätmise põhjuste hindamisel.

- Avaldamise mõju andmesubjektile

Vastuväite hindamisel tuleb arvestada ka maksehäireandmete avaldamise tegelikku või eluliselt usutavat mõju andmesubjektile. Selline mõju võib avalduda näiteks:

- **mõju inimese töö-, haridus- ja majanduslikele võimalustele**, näiteks töö või sissetuleku kaotus, tööalaste võimaluste halvenemine või haridus- ja arenguvõimalustest ilmajäämine;
- **mõju eluaseme ja oluliste teenuste kättesaadavusele**, sealhulgas raskused eluaseme üürimisel või vajalike teenuste saamine teiste isikutega võrreldes oluliselt ebasoodsamatel tingimustel
- **mõju inimese era- ja perekonnaelule**, sealhulgas tavapärasest intensiivsem mainekahju ning suurem mõju inimese haavatava olukorra, terviseseisundi, puude, üksikvanemaks olemise või hoolduskohustuste tõttu.

Andmesubjekt ei pea alati tõendama, et kahjulik tagajärg on juba saabunud. Piisata võib sellest, et kirjeldatud oht on juhtumi asjaolusid arvestades eluliselt usutav. Samas ei saa maksehäireandmete õiguspärase avaldamisega tavapäraselt kaasnevat negatiivset mõju

[57] 1) TlnHK 20.12.2023, nr 3-23-1821, p-d 11 ja 16.; 2) TlnRnKo 10.04.2025, nr 3-23-884, p 10; 3) teavitamise kohta RKHKo 30.01.2026, nr 3-23-1409, p 25.4.; TlnHK 17.04.2024 nr 3-23-884, p 16 koosmõjus samas asjas TlnRnKo 10.04.2025, nr 3-23-884, p 8; TlnRnKo 24.04.2025, nr 3-23-1168, p 29 ja TlnRnKo 24.04.2025. nr 3-23-1839, p 29.
[58] TlnHK 20.12.2023, nr 3-23-1821, p 11.

automaatselt pidada ülemääraseks kahjustamiseks. Määrav on see, kas mõju on konkreetse inimese puhul tavapärasest oluliselt intensiivsem või kas muud asjaolud muudavad selle talumise ebamõistlikuks.